Ціна 60 пф.

UKRAINSKI WISTI · UKRAINIAN NEWS
UKRAINISCHE NACHRICHTEN

Українські Вісті

ТИЖНЕВИК ПОЛІТИКИ, ЕКОНОМІКИ, КУЛЬТУРИ І ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ

Наші закордонні представництва:
Америка: Neseniuk I. 99 Ave. „C", New York 9, N.Y.. U.S.A.
Англія: A. Bondarenko, 78. Kensington Park Road. London. W. 11.
Австралія Krywolap S. Box 1586. M. G. P. O. Adelaide S. Australie
Арґентіна: M. Paranuk, Av. I. M. Campos 556 San Andres F. C. G. Mitre. Argentina.
Бельгія: W. Schklar, 14, Rue F. Stevens, Herstal (Liege), Belgien
Голляндія: W. Harasymenko Smaragdplein 75 Utrecht (Holland)
Канада: A. Kramar, 36 Delaware Ave., Toronto 4, Ont.. Canada
Франція: N.Grouchetzky, 33, rue Roque de Fillol Puteaux, Seine. France. К-то: Paris CC 11.087.11

Рік XVII. ч. 27 /1453/ ■ Herausgeber: Verlagsgesellschaft „Ukrainski Wisti" Verlagsort: Neu-Ulm/Donau Druck: Verlagsgesellschaft „Ukrainski Wisti", Neu-Ulm/Do., Schließfach 32 — Tel. 77529 ■ **Неділя 2. липня 1961 р.**

П. І.

Ідеться про те, якою має бути українська зовнішня політика

(Кореспонденція з Америки)

Вістка про те, що Президія і ВО УНРади прийняли рішення про відбуття чергової сесії на американському континенті, не викликала особливого здивування в пересічного українського громадянина, прихильника Державного Центру. Затяжна криза в УНРаді вказувала бо на те, що серед складників її існують справді великі розходження, а тому вже й перед цим чулися голоси про необхідність перенесення діючих органів Державного Центру на інші терени, поза Мюнхен, де виникли й загострилися оті всі розходження.

Згадана постанова витримана в дуже лагідному і речевому тоні. Вона стверджує неможливість «дійти до домовлення щодо різних важливих проблем», але вона нікого не обвинувачує, ні на кого не звертає вину тієї «неможливости», а просто констатує факт. В таких випадках, при нормальному існуванні державних органів (не в умовах еміґрації), залишається відклик до виборців. У наших умовах виборців мало б заступати ніби те, що зветься «громадською опінією». Але якщо і «громадська опінія», яка недвозначно, через ухвали різних громадських зборів, стала на бік політичної лінії Виконавчого Органу, підтримуваного Головою УНРади, — якщо і вона не допомогла, то залишився б логічний вихід: розв'язання теперішнього складу УНРади і відбуття сесії в Америці чи Канаді.

І тому здивування викликав не факт прийняття саме такої постанови, але те, що вона була схвалена не одноголосно, що проти неї були якісь закиди. З не абияким зацікавленням прочитали ми пояснення, що містяться в «Інформаційному повідомленні партій УНДО, УСП і СЗСУ-СП». Це, до речі, ті самі партії, які свого часу виступили з т. зв. «Проголошенням», яке і дало почин до цілої кризи в органах Державного Центру.

І що ж стоїть у тому «Повідомленні»? Якісь речеві арґументи, якісь поважні причини, які змусили підписаних мати застереження до постанови Президії і ВО? Ні, там все зводиться до без кінця повторюваних і нудних уже для українського громадянства обвинувачень щодо т. зв. стану «персональної диктатури двох осіб в органах Державного Центру», щодо уявних вимог «меншости УНРади... на постійне посідання двох чільних становищ в органах Державного Центру». Одним словом, все зводиться до «особистих амбіцій» І. Багряного і М. Лівицького.

Читаєш і диву даєшся. Невже, справді, хтось може повірити, що в наших еміґрантських «злиднях» комусь може залежати на «персональній диктатурі»? І як же її можна здійснювати, якими середниками влади? І що за це можна мати: почесті, матеріяльні користі? Мимоволі нагадуються тут слова із статті Т. Лапичака в «Листах до приятелів» за грудень 1960 р. п. н. «Державний Центр в екзилі»:

«До речі, деякі з тих еміґрантів мають кращі побутові умови, ніж ті, що Ти їм радиш журитися ними; я, наприклад, не заміняв би свого побуту за посаду двох прем'єрів екзильного українського уряду і не мав би відваги від урядуючого сьогодні нашого екзильного прем'єра вимагати, щоб журився моїм побутом»...

Протягом от яких 4-х років І. Багряний і М. Лівицький перебувають на своїх «чільних становищах». За той час вони відвідували численні осередки українців на европейському й американському континентах, відбували побачення з чужинецькими політичними чинниками, виступали на пресконференціях, промовляли через радіо до українців на батьківщині. Чи робили вони це з «персональних амбіцій»? Чи пощастило їм мати якісь більші осяги, зокрема в ділянці зовнішньої політики на тлі часом майже безнадійної міжнародньої ситуації, — про це не нам судити. Факт тільки той, що вони виявляли активність. І факт той, що за останній час сталося багато подій, які йшли в керунку тих слушних вимог, які в ділянці зовнішньої політики виставляв Виконавчий Орган. Згадати тут вистачить хоч би знаменну резолюцію Конґресу США про Тиждень Поневолених Народів або про виступ прем'єра Діфенбейкера на Асамблеї Об'єднанних Націй.

За період минулих років прихильне Державному Центрові українське громадянство, з признанням нотуючи прояви активности в діяльності представників УНРади та її ВО, не чуло про якісь «персональні амбіції» чи «стан персональної диктатури». Не чуло тому, що таких дивних обвинувачень не виставляла і сьогоднішня внутрішня опозиція в УНРаді. З тими обвинуваченнями опозиція виступила й безконечно, до занудження, їх повторює від того часу, коли Виконавчий Орган в листопаді 1959 р. повідомив про припинення зв'язків і співпраці з Американським Комітетом Визволення. Чи це не становить яскравого доказу того, де криється справжня причина розходжень серед фракцій УНРади? І чи не є дальшим доказом того самого та обставина, що саме три фракції, які виступають проти останньої постанови Президії і ВО, всі ці три фракції стоять за співпрацю з АКВ й осуджують ті потягнення ВО, які були скеровані проти політичної практики згаданого Американського Комітету? Це, до речі сказати, єдина річ, яка лучить ці три фракції, бо трудно знайти іншу причину альянсу поміж, прикладом, Союзом Земель і УНДО, яке, до речі, нераз виступало проти різних деструктивних дій Союзу Земель.

Справжні причини найновішого виступу трьох опозиційних фракцій лежать деінде. Вони є далеко глибшого характеру, хоч і зовсім прості. Щоб їх зрозуміти, треба приглянутися до того, що діється саме тепер в американській політиці на східньому відтинку.

Від приходу до влади нового президента Кеннеді американська політика, мабуть, ще й дотепер перебуває в стадії вивчань і плянувань. (Прим. ред. «УВ»: В наступному числі «УВ» див. статтю В. Федорончука «Закордонна політика адміністрації Кеннеді» розділ «Політика Кеннеді супроти Совєтського Союзу».) Цей процес вивчань і плянувань ще не закінчився — особливо в ділянці відношення до проблем поневолених Москвою народів. Зрозуміло, що ці справи стосуються насамперед тих інституцій, які проблемами поневолених народів займаються: Комітет Вільної Европи, коли йдеться про т. зв. сателітів, і Американський Комітет Визволення, в компетенцію якого входять народи Совєтського Союзу (окрім балтійців).

Характерно, що президент Кеннеді вже двічі висловлювався з признанням про Комітет Вільної Европи. Щодо АКВ — до цього часу панує повна мовчанка. А це, та й інші познаки, вказує на те, що справа відношення до проблем неросійських народів СССР ще далеко не вирішена, зокрема не вирішена ще справа дальшої долі такої інституції як АКВ і, насамперед, його радіовисильні «Свобода».

Не треба бути аж надто обізнаним з секретами американської політики, щоб ствердити, що під цю пору змагаються дві тенденції: одна (що знайшла своє виявлення у резолюції Конґресу про Тиждень Поневолених Народів) прихильна до самостійницьких позицій неросійських народів СССР і друга неприхильна, з **явно русофільським забарвленням,** яка лежить в основі діяльности і цілого ідейного наставлення Американського Комітету Визволення. Від того, яка з цих тенденцій переможе, залежить дуже багато: представники неросійських народів, а зокрема представники українців, мусіли б зробити тепер усе від них залежне, **щоб русофільська тенденція АКВ не перемогла.** І з цього боку є явищем дуже від'ємним, просто таки шкідливим, що нинішній ВО, спаралізований уже від довшого часу діями опозиції, мусить зуживати час і енерґію на внутрішні конфлікти, замість того, щоб обороняти виставлені ним слушні домагання на терені Вашінґтону.

В боротьбі двох тенденцій в американській політиці, АКВ, а властиво ті, які його репрезентують у вищих політичних колах Вашінґтону, намагаються втриматися і далі при житті і дії. Для цього їм треба насамперед довести, що самі представники поневолених неросійських народів співпрацюють з АКВ і на загал задовольняються практичною дією Американського Комітету і його установ.

Сталося так, що на сьогодні АКВ може виказатися співпрацею з Паризьким Бльоком, хоч і там, судячи по різних відомостях, росте невдоволення і чуються голоси про необхідність припинення співпраці з АКВ. Та найголовніше, що один з найповажніших складників Паризького Бльоку, представництво від українців, займає в справі АКВ окреме становище, бож Виконавчий Орган УНРади вже півтора року як припинив зв'язок з АКВ, подавши про причини цього кроку вичерпні арґументи не тільки самому АКВ, але й різним політичним чинникам у Вашінґтоні.

В колах Американського Комітету напевно знають, **що доки теперішній ВО залишається при урядуванні і, що ще важніше, доки залишається зобов'язуючою його політична лінія, доти не**

(Закінчення на 4-й сторінці)

ПРОЖЕКТОР

Дивовижа

Таки дивовижа. В газеті «СВОБОДА» (в США) надрукована стаття з рішучим і категоричним осудом постанови Президії УНРади (про перенесення 5-ї сесії УНРади до США). Неможливість сесії в США умотивовується зокрема тим, що, мовляв, американські українці є громадянами США й, як такі, не можуть входити до УНРади й українського екзильного уряду, й не мають нічого до говорення в творенні ДЦ... Перша дивовижа цієї статті в самому тоні її. Автор (очевидно ж, американський громадянин) п. І. **Кедрин,** і оком не зморгнувши, рішуче затаврував постанову Президії УНРади й ВО УНРади терміном, який не можна віднести ні до чемних, ні до конструктивних, ні до безсторонніх: «ЖАЛЮГІДНА ПОСТАНОВА». Так називається стаття. «Жалюгідна постанова». Цебто постанова Президії й ВО УНРади!! Тут вам і осуд і присуд.

Але головна дивовижа не в цьому, хоча постанова Президії зовсім і не орієнтує 5-ту сесію на американських громадян, там — в США й Канаді — досить ще бездержавних еміґрантів. Головна дивовижа в іншому, в глибшій настанові цього випаду...

Та тут зробімо маленький відступ і скажімо про те тло, на якому отак виступають наші друзі.

Тлом є — невгаваюча кампанія, що розгорнулася від довшого часу й триває непослабно стараннями ріжної ворожої аґентури, скерована проти провідних діячів УНРади. Ріжна циклостилева й нециклостилева брудна каламуть ллється щедро з ріжних джерел, все переплуталось і кінців не розбереш. Але з тієї каламуті пробивається ввесь час чітко і виразно одна, спільна **всім** еляборатам тенденція: **дискредитація й моральне знищування двох осіб — Голови УНРади й Голови ВО.**

Що ворог ставить собі за ціль такий персональний наступ — це нормально і закономірно. Це ж стара, як світ, «стратегія боротьби», — **збивання голів.** Коли поборюють якусь ідею, політичний рух, політичну лінію, **б'ють по особах,** що ту ідею, політичний рух чи політичну лінію представляють. Це тактика збивання голів. Тому ворог і намагається так затято здискредитувати Голову УНРади й Голову ВО, б'ючи по них. Так чинить ворог червоний, так і білий. Отже — в цьому немає дива.

Натомість дивом є, що УНРадівська «опозиція», намагаючись прикрити суть кризи в УНРаді, яка постала з політичних розходжень в питанні ставлення до «АКВ», вперто переводить все на рейки «персональної боротьби» і в цьому напрямку опрацьовує громадську опінію, зосереджує вогонь своїх циклостилевих гармат теж на двох особах — на Голові ВО й Голові УНРади. І панове навіть не помічають конфузної ситуації: самі ж вони видали яскраві документи, які свідчать в чому суть справи й суть внутрішньої міжфракційної боротьби, а тепер переводять усе на рейки «персональної боротьби», що набирає характеру боротьби проти ненависних **двох осіб...** Але все логічно. Так і мусить же бути, бож ці дві «персони» уособлюють ту лінію, яка діяметрально протилежна лінії партій «опозиції» щодо АКВ.

«УВ» не забирали б уже в цьому питанні голосу, коли б їх не змусив дивний виступ п. Кедрина в ролі оригінального варяга, де він зачіпає й нас, та коли б не нове «Повідомлення» трьох партій, з якого, власне, виростає й виступ автора статті в «Свободі» — «Жалюгідна постанова».

Новий циклостилевий документ, випущений після засідання Президії 5. червня й підписаний трьома організаціями з УНРади (УНДО, СЗСУ й УСП) під назвою «ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ ПАРТІЙ УНДО, СЗСУ й УСП», вагітний, як стверджують і самі його автори, прикрими наслідками. Документ цей скерований проти рішення ВО й Президії відбути V-ту сесію в США, а для цього розв'язати старий склад УНРади (старого скликання) й покликати в США й Канаді новий склад УНРади з відповідників тих партій, які УНРаду творять. Це рішення

(Закінчення на 5-й сторінці)

Ф. ПІҐІДО

V-та сесія УНРади має відбутися в США

(Продовження з попереднього числа)

Одна з опозиційних фракцій (УНДО) виявила ніби бажання домовлятися з фракціями УРДП і УНДС. Одначе те домовлення торкалося тільки минулих справ: було договорено, що минулі політичні потягнення не будуть предметом дискусії на майбутній сесії, щоб уможливити її спокійний і нормальний перебіг. Одначе, окремі конкретні справи, що торкалися майбутньої діяльности органів Державного Центру, залишилися відкритими: щодо них мало статися домовлення **ще перед 5-ю сесією — в** окремих дальших переговорах поміж фракціями та в тракті праці комісій, що займалися підготовкою сесії.

Тим часом, з наближенням терміну скликання сесії, коли було поставлено питання про реалізацію побажань, висловлених у провізоричному погодженні фракцій УРДП і УНДС з одного й УНДО з другого боку, зокрема щодо оздоровлення УНРади та поширення її політичної бази, несподівано виявилося, що УНДО далі загальникових обіцянок іти не збирається, а фракція соціялістів і чути не хотіла про якесь домовлення, відмовившись, між іншим, відбути розмови з представниками УРДП і УНДС. Зокрема в усякий спосіб затримувано працю створеної на бажання УНДО та інших фракцій т. зв. конфліктної комісії, яка мала підготовити ряд конфліктних справ до розв'язання їх Президією, а далі сесією УНРади.

Таким чином, явно бойкотувалося потребу покласти край деструктивній діяльності фракції Союзу Земель п. Доленка, яка за останні роки не тільки займалася компромітацією окремих осіб з Державного Центру (Президента УНР, Віцепрезидента, Голови УНРади, Голови та окремих членів ВО), але і в писаннях свого партійного органу «Український селянин» та в ріжних пасквіля (як, наприклад, славнозвісний «5-й універсал») вела підривну роботу проти Державного **Центру в цілому та закликала українське громадянство не давати пожертв на визвольну акцію Державного Центру.**

Мало того, помічалося тенденцію провести в склад УНРади організацію «СВУ», на чолі з п. Ковалем, щоб таким чином зміцнити оту «більшість» одного голосу і порядкувати по своїй уподобі в Державному Центрі. А йдеться тут про ту «СВУ», що позаторік улаштовувала сумної пам'яті «громадські суди» над визначними особами українського демократичного табору (Голова УНРади І. Багряний, професор і президент УВАН Ю. Шевельов, В. Гришко, Ю. Дивнич й ін.); про «СВУ», на імпрези якої приходив представник Американського Комітету п. Кунігольм, щоб тим самим заманіфестувати свою солідарність з організаторами отих «громадських судів» і противниками політичної лінії сучасного Виконавчого Органу УНРади, що виступив проти русофільських тенденцій АКВ.

Так само і правнича комісія УНРади не могла дійти до жодного результату щодо пороблення необхідних змін у Тимчасовому Законі, які, між іншим, уможливлювали б увійти до УНРади представництву від товариств прихильників УНР та сприяння УНРаді.

Коли Виконавчий Орган остаточно переконався, що немає виглядів на позитивний перебіг сесії, він виступив на засіданні Президії УНРади з внесенням, про яке згадувалося вище. І тоді й були продемонстровані оті всі розходження, які існують поміж фракціями УНРади, хоч вони навіть, у деяких випадках, не мають безпосереднього відношення до місця відбуття майбутньої сесії — в Европі чи в Америці.

Найбільший спротив в опозиційних партіях викликала справа такого додатку до Тимчасового Закону, який давав би можливість, як то вже згадувалося, товариствам прихильників і сприяння бути заступленими в УНРаді. Цей запеклий спротив був незрозумілий хоч би вже навіть тому, що справа зовсім ще не передрішувалася: відповідний додаток до Тимчасового Закону давав лише теоретичну можливість розв'язати цю справу в майбутньому, а не безпосередньо тепер, перед 5-ю сесією. Не зважаючи на це, опозиція виступила з закидом, що, мовляв, УРДП і УНДС, впроваджуючи до УНРади представництво згаданих товариств, хотять створити для себе «більшість». Не помогли арґументи, що ці ж товариства складаються в переважній більшості з осіб безпартійних, а значить такі партії, як УНДО або соціялісти, мали б всю можливість подбати про те, щоб депутати від згаданих товариств були прихильно наставлені не до УРДП й УНДС, а до нині опозиційних партій.

Лідер Української Соціялістичної Партії проф. П. Феденко, глузуючи, заявив, що тоді постане питання також про прийняття «Союзу Ветеринарів» чи інших якихось громадських організацій. Він вважає, що ВО пропонує «державний переворот», а прийняття представництва від товариств прихильників та сприяння перетворить УНРаду на «кашу». Таких і подібних епітетів на адресу згаданих товариств чулося багато.

Свого часу (в 1917 році) до Української Центральної Ради, а пізніше (вже на еміграції) до Ради Республіки також належали представники не лише політичних партій, але й різних громадських організацій. І ніхто не вважав, що в цих народніх українських представницьких органах була «каша», ніхто не заперечував, наприклад. правности виданих Центральною Радою чотирьох Універсалів. А що ж являють собою члени товариств сприяння УНРаді та товариств прихильників УНР, з кого складається, кажучи мовою п. П. Феденка, ота «каша»?

Це яких десять тисяч українських патріотів, це політично і національно свідомі українці, які об'єдналися у згаданих товариствах, щоб морально і матеріяльно підтримувати Державний Центр УНР в екзилі. На них тримається Державний Центр і має можливість вести українську визвольну акцію. Члени згаданих товариств за 13 років свого існування виросли в поважну політичну силу, це й є отой «народ», оті «виборці», до голосу яких повинен прислухатися Державний Центр, але яких хотять скинути з балансу українських визвольних сил три опозиційні фракції в УНРаді.

Головну причину спротиву опозиції виявив другий член соціялістичної фракції, п. С. Довгаль, який заявив, що відбуттям 5-ї сесії на американському континенті нанесено б тяжку образу і скривджено б центральні комітети УНРадівських партій, бо вони перебувають в Европі і лише вони мусять бути безпосередньо репрезентовані на сесії.

Отже виходить, що лише пробуваючі тепер в Европі члени політичних партій покликані тримати патент на провід у визвольній справі, лише вони мають право рішати справи політичної лінії Державного Центру УНР. При цьому забувається, що, власне, більшість членів центральних комітетів усіх уенрадівських партій давно виїхали за океан, а тепер в Европі на їхнє місце прийшло багато нових і, може, менш досвідчених у політичних справах осіб. Чи це є якесь своєрідне недовір'я до своїх же членів, які перебувають поза межами Европи? Чи не маємо ми тут до діла з тим явищем, про яке писав у своїй статті в «Листах до приятелів» за січень-лютий 1961 р. Р. Срібний, а саме:

»Ненормальністю є те, що по кількоро осіб, які не так із кожночасної делеґації, але припадково знайшлись в місці осідку Президії і ВО, фактично рішають про поставу своїх партій, іноді всупереч волі великої більшости членів тих партій, які живуть в інших містах Европи, чи поза океаном. Постає щось у роді диктатури кількох одиниць у кожній партії. Це має сумні наслідки. Воно відчужує членів партії, вони байдужіють, мовкнуть у своїм безсиллі і вкінці стають зовсім пасивними. Політика робиться справою жменьки, що найближче до престолу«.

В кожному разі, центральні комітети УРДП й УНДС та СКТСУ не вагаються передати право репрезентації в УНРаді спорідненим собі організаціям не терені США чи Канади, маючи повне довір'я до цих своїх однодумців. Тим способом була б розв'язана ще одна справа, якою несумлінно послуговуються опозиційні партії: вони твердять, що розходження в УНРаді не мають глибшого політичного сенсу, зводячи все до т. зв. «персональних амбіцій». Вони твердять, що тут ідеться про персональні амбіції Багряного і Лівицького, які, мовляв, хотять утриматися на своїх «становищах».

Звичайно, УРДП підтримувало і підтримує далі І. Багряного, як УНДС М. Лівицького, і не тому, що ці особи мають ніби якісь персональні амбіції, а тому, що вважають їх гідними відогравати відповідальну ролю в органах Державного Центру. Проте, спільна постанова Президії і ВО УНРади йде на руку бажанням опозиції, бож вона являє собою виразний доказ того, що Багряний і Лівицький, як і сучасний склад Виконавчого Органу, своїх становищ аж ніяк не тримаються і готові відійти для добра справи.

Перенесення Державного Центру на американський континент або саме навіть відбуття сесії там передрішує справу цих ненависних для опозиції осіб: вони відходять, а відповідні звіти майбутній сесії будуть переслані в письмовій формі. Хто ж тоді тримається «становищ»: ті, що добровільно усуваються, чи ті, які бояться, що їм не удасться тоді зайняти оті становища і тому протестують проти ідеї відбуття сесії на американському континенті?..

В кінці 1956 і на початку 1957 рр. це, власне, фракції УНДО і соціялістів, і то в дуже наполегливій формі, домагалися перенесення Державного Центру (перед і без відбуття в Европі 4-ї сесії) на американський континент. Тепер вони категорично виступають проти відбуття сесії за океаном. Де є справжні причини цього спротиву? Бо за такі справжні причини не можна вважати демагогічних міркувань на засіданні Президії 5. червня п. В. Доленка, ані арґументів п. М. Добрянського з претенсіями на речевість.

Різні незручності, зв'язані з перенесенням Державного Центру на американський континент, добре відомі нинішньому ВО та фракціям УРДП і УНДС. Але, поперше, відбуття сесії в Америці ще не передрішує справи: можливо то буде тільки коротка переходова стадія і сталий осідок органів Державного Центру залишиться таки в Европі. Подруге, ліпше такий вихід, ніж розбиття і зруйнування Державного Центру. Так, наприклад, Голова ВО заявив на засіданні Президії УНРади, що він завжди був противником перенесення Державного Центру на американський континент і розуміє всі, зв'язані з тим, труднощі. Він вважає, що невідбуття сесії в Европі є явищем неґативним, однак, на його думку, ліпше такий вихід, ніж сесія в Европі, яка, в нинішніх обставинах, могла б скінчитися руїною Державного Центру.

Очевидно, що Президія і Виконавчий Орган лише з тяжким серцем були примушені вжити останнього запобіжного засобу, а саме — перенести відбуття 5-ї сесії УНРади на свіже повітря американських теренів з поновленим складом її членів, відірвавши сесію від мюнхенського партійного ґетто. Стоючи перед ділемою: або зруйнування Державного

(Закінчення на 3-й сторінці)

В. СОЛІЙ

Посилена експлуатація молоді

(З ПРИВОДУ X ПЛЕНУМУ ЦК КОМСОМОЛУ)

Що наша молодь в Україні любить свою батьківщину, — в тому не сумніваємося. Але що ця молодь ніби «безмежно віддана і комуністичній партії» та «великому ділу комунізму», як про це пишеться в «Молоді України» за 9. червня ц. р., — просто безпідставне твердження, видумки й суґестії партійних аґітаторів, і не покривається з дійсністю. Мало цього, київські партійні писаки, йдучи за вказівками з Москви, вже засвоїли й термін «радянський народ», вкидаючи, таким чином, і українців «в общий московський кателок», мовляв, «всьо равно, что-би небило нікакой разніци»...

Звітуючи про X пленум ЦК комсомолу, який відбувся в Москві 8. червня, в «Молоді України» за 9. 6. так і написано, що, мовляв, «прагнення, чудові діла молоді спрямовані на те, щоб разом **з усім радянським народом** (підкреслення наше, — В. С.) створювати найкраще, найсвітліше суспільство». До речі, ми знаємо, як на протязі сорок років большевицького панування відбувалося це «створювання найкращого і найсвітлішого суспільства», — большевицька практика характеризується перманентним терором, беззастережною експлуатацією людини, матеріяльними злиднями, національним та політичним поневоленням з боку московського центру.

Але перший секретар ЦК комсомолу Павлов у своєму виступі на згаданому пленумі недвозначно заявив, що комсомольці і вся молодь СССР повинна «гідно зустріти XXII з'їзд партії своїми особистими трудовими подарунками», бо йдеться, мовляв, про те, що саме під час XXII з'їзду в Москві «буде прийнято першу в історії людства конкретну програму побудови суспільства, про яке мріяло багато поколінь передових людей усіх народів...», тобто йдеться, мовляв, про перехід від стадії «соціялізму» до стадії «справжнього комунізму», накресленого «великим Леніним»

Якщо вже перша стадія «комунізму», — большевицький «соціялізм», — коштувала десятків мільйонів невинних жертв, то запляновану другу стадію позначиться не меншим душогубством, бож життєва практика показує, що народи СССР і далі ніяк не можуть і не хочуть вкладатися в рамки російсько-большевицької системи, а, крім того, пролита кров наших батьків за особисту і національну свободу, за соціяльну справедливість і політичну незалежність взиває таки до пімсти... Кожній же тверезо думаючій людині ясно, що большевизм невиправдується: партійна диктатура, колективна система і рабська праця, головно в сільському господарстві — головні наслідки перманентних матеріяльних нестач і незадоволення.

Але замість дати селянам свободу вільно розпоряджатися землею й її плодами, допомогти механізувати сільське господарство, автоматизувати фабрики, копальні, заводи тощо, щоб таким чином звільнити людину від затяжкої і нездорової фізичної праці та вможливити їй кращий духовий розвиток, — партія придумала систему «зв'язку школи з життям», на підставі чого не тільки молодь, але вже навіть і шкільних дітей запрягається передчасно у виробництво коштом теоретичного шкільного навчання. Таким чином, уже тепер помічається зменшення кількости середньошкільників і студіюючої молоді. Наприклад, з передбачених минулого року 592,5 тисяч до вузів вступило тільки 67,5 тисяч студентів. І якщо минулого року середню школу закінчило близько 1 мільйона юнаків і дівчат, то на цей рік, за «Правдою» з 23. травня, вже передбачається тільки «сотні тисяч».

Це, отже, наявні наслідки «зв'язку школи з життям» і «особистих подарунків» «рідній партії» та її XXII з'їздові. І хіба ж це не трагічне для тієї молоді, яка стремить до вищої або академічної освіти, але замість цього вона змушена працювати в колгоспах, радгоспах і на фабриках. Така політика Москви напевно неґативно відіб'ється й на вихованні інтелектуальних кадрів нашої батьківщини, що її Москва не тільки що русифікує, але й систематично перетворює в селянський та міський технічний пролетаріят.

Причина цього ще й та, що як у сільському господарстві, так і на підприємствах відчувається велика нестача відповідних машин, так що їх треба заступати людською робочою силою. Але саме ця людська робоча сила, яку має постачати середньошкільна молодь, є проблемою, бо, не зважаючи на всі «патріотичні заклики» з боку партійних аґітаторів, останнім лише з трудом вдається середньошкільну молодь заманити на село і фабрики, звідкіля молодь, якщо тільки може, втікає («Комсомольская правда», 23. 6. 1961).

Таким чином підсовєтська дійсність ніяк не покривається з большевицькою пропаґандою про, нібито, «ентузіязну комуністичну молодь», «всеціло віддану рідній партії»... Йдучи за вказівками і прикладом Москви, і «президія Верховної ради Української ССР» «прийняла» указ «про посилення боротьби з особами, які ухиляються від суспільно-корисної праці і ведуть антирадянський паразитичний спосіб життя»... («Молодь України», 13. 6. 1961). Це ніщо інше, як тільки знову повернення до систематичної примусової праці, як це практикувалося за сталінської диктатури, коли відповідні органи влади мали завдання підшукувати «ворогів народу», щоб таким чином радикально винищувати противників режиму, з одного боку, і здобути дешеву робочу силу, з другого. Большевизм, як показує практика, може втримуватися тільки при помочі насильства й обмани, а про демократичність комунізму, як це пробують суґерувати большевики, не може бути мови.

В. СОЛІЙ

ТРИБУНА МАРТИНА ЗАДЕКИ

Читаючи Київську пресу

«ВЗЯВ БИ Я БАНДУРУ...»

Не дуже то й легко взяти її, оту бандуру. Навіть тоді, коли людина живе в столиці «суверенної» УССР — Києві. З цього приводу читаємо в «Радянській культурі» таке:

»Українська бандура! Рідна багатьом тисячам людей. А спробуйте її придбати в київських маґазинах!

Майже анекдотично звучить цифра, названа директором маґазину «Музика» Олександром Кузьмичем Рябоконем:

— На рік ми одержуємо з Чернігівської фабрики музінструментів лише 3-4 бандури... Червоніти перед покупцями доводиться часто. Адже критика їхня справедлива. Ми порушували це питання перед керівництвом «Київкультспортторгу», Київським раднаргоспом, міністерством торгівлі УССР, але змін — ніяких.«

У чому ж річ? Чому так ведеться з українською бандурою?

Зрозуміло чому: українська бандура — «буржуазно-націоналістичний» музичний інструмент. За масове виробництво бандур Москва, при нагоді, може будь-кому пришити цілу «контрреволюцію», як це свого часу вона зробила з Миколою Скрипником. Цілком інша річ — московські балабайки. Від балабайок, можна бути певним, полиці в київських крамницях ламаються.

«ДІЯМАНТОВИЙ БЕРЕГ»

«Літературна газета» надрукувала довжелезного Іванового Сенченкового листа. Сенченко написав повість для молоді середнього шкільного віку. Дванадцять років автор сумлінно працював над цим твором, десять разів переробляв його, дбав за оригінальність. І тільки тоді, коли відчув, що «все на місці», здав повість до Дитвидаву УССР. Відповіді чекав рівно **сім місяців**. І ось, нарешті, близько сорока років знаний письменник, дочекався відповіді. Ось вона:

»Коли я вислухав думки товариша Соболя, — пише Сенченко, — то зрозумів, що ми стоїмо з ним на цілком протилежних плятформах і що про якусь домовленість між нами не може бути й мови, бо все нове, гостре, незвичайне в повісті **він зустрів у штики. Книжку відхилили.** Це, здається, було вирішенням не тільки тов. Соболя, а й усіх **відповідальних працівників видавництва**, так, принаймні, мені здалося.«

Ну та й дивна ж ти, Іване Юхимовичу, людина! Сорок четвертий рік живеш під совєтською владою, а ще й досі не навчився по-совєтському мислити. Про який такий «Діямантовий берег» може бути мова в роки «першої семирічки». Хрущового гупання черевиком об стіл на сесії ОН, переходу СССР від соціялізму до комунізму... Отож, якщо ти хочеш, щоб товариш Соболь не зустрічав тебе «в штики», пиши ось такі твори: «Комуністичний берег», «Большевицький берег», «Марксо-ленінський берег», «Хрущовський берег» і т. д. А про «Діямантовий берег» облиш і думати! Бо й сам ти можеш опинитися не на «діямантовому», а на тому «березі», якого свого часу тобі пощастило уникнути.

«УДОД ЗАКУЙОТ»

Сталінське обласне видавництво надрукувало повість молодих авторів — М. Лісовської та К. Тесленка — «На морі слідів не лишається». Рецензуючи цю повість в квітневому числі «Літературної України», Микола Листопад звертає увагу читачів ось на таке місце:

»Щодо мови в повісті є цікавий момент. Старий рибалка, якого, жартуючи, дратують — ніби на світі мова буде тільки одна, говорить Клаві про необхідність пошани до рідної мови:

«От візьми птицю, соловейка, скажімо... А що, коли б усе птаство: чайка, ластівка, жайворон, перепел — та раптом перейняли солов'їний голос? Невже на землі веселіше стало б»?

І далі:

«Кожна птиця має свій голос, по-своєму любий, по-своєму до місця: один на березі моря, другий в степу, третій в садах вишневих за серце бере... А вслухайтесь в їхній спів — вся пташина про одне співає, кожний голос життя славить...

Свій голос шанувати треба!»«

Голову дам собі відрубати, але ніколи не повірю, щоб щось подібне насмілився написати чотири рази орденоносний Павло Тичина. Не напише! Бо вже в своєму вірші — до речі, халтурницькому! — «Ленін іде на шевченківський вечір» Павло Григорович свідомо «наближає» українську мову до російської. І, можливо, недалеко той час, коли, з наказу Москви, Тичина заспіває тієї, якої колись співав москаль Руданського: «Что мнє, бабка, твоя зозуля: мнє в матушкє Рассєє і удод закуйот».

«СТВОРЮЙТЕ ХОРОШИЙ НАСТРІЙ!»

Це з таким закликом звертається «Робітнича газета» до крамничних продавців, щоб вони гідно та культурно поводилися з покупцями. Зустрічайте, мовляв, і випроваджайте їх з посмішкою. Як же вони, оті продавці, можуть «створювати хороший настрій», коли покупці день-кризь-день скаржаться як не на брак того чи того краму, так на нікудишню його якість.

Один пише:

»Купив я глибокі галоші з маркою «Чернівці». Через тиждень на правому відклеїлась підошва від носка до половини ступні. Зате на лівому — одпала від каблука до середини.

Отак мене взули чернівецькі майстри з таємничого підприємства.

Що воно значить?«

Другий:

»Наприклад, щоб купити хустку, чоботи чи інші речі, споживач обов'язково **повинен купити і на велику суму книжок**, які йому не потрібні. Щоб купити борошна, споживач **повинен** взяти... **льотарійні квитки.**«

Третій:

«Купив п'ятнадцять зошитів. Чемно попросив у продавця загорнути їх, але почув таку відповідь: **«Паперу для цієї мети в нас немає.** Ви б з дому взяли портфель або авоську. Треба бути передбачливим». В маґазині «Спорттовари» — приємний сюрприз: є потрібного розміру тапочки, які вже не один тиждень шукав. Та радість затьмарилась, коли миловида продавщиця свою відмову дати папір арґументувала фразою: **«Вас багато і на всіх не запасешся».«**

Четвертий:

»Або завітайте в новий маґазин півфабрикатів і спробуйте купити, наприклад, фарш для котлет. Це ж ціла проблема! У що його візмеш, коли продавець твердить усім: **«Паперу — ані клаптика».** Жінки, звичайно, обурюються, нервують. А кому це потрібно?

Я — голова громадського контролю шахтного комітету профспілки. Ось і вирішив запитати заступника начальника ВРП тов. Шведюка: чому у відділі не дбають про культурне обслуговування трудящих? У відповідь я почув таке:

Про папір ми не зобов'язані думати — у нас немає своєї фабрики. Нехай покупці приходять у маґазин півфабрикатів **з тарілками або кастрюлями**, і тоді все буде гаразд.«

Отака «культурна» та совєтська торгівля! Ідеш до крамниці чогось купити, бери з собою кастрюлю, тарілку, глечик, макітру, папір і т. д., а ні — доведеться тобі нести, скажім, мед, у кишені або в шапці.

МАРТИН ЗАДЕКА

Здивування в Англії

В політичних колах Лондону виникло велике здивування, що президент Кеннеді після королівської і церемоніяльної зустрічі зупинився не в Букінґгамському палаці, а в приватному мешкані польського князя Радзівіла. Розмова Кеннеді з англійським прем'єр-міністром і обід з королевою зайняли другорядне значення.

Основна ціль приватної візити президента США була — християни спадкоємця шляхетського роду.

Не випадково на запитання депутатів в палаті громад Англії про зміст розмови з президентом Кеннеді Мекміллен не мав що відповісти, покликавшись на приватний характер розмови.

Не можна обійти мовчанкою і той факт, що президент США перед віденською зустріччю з Хрущовим поїхав за порадою до Парижу, а не до Лондону, що, звичайно, робили всі попередні американські президенти. Адже Мекміллен перший започаткував добу «коекзистенції» й є автором сильної, але гнучкої політики до СССР.

Така «необачність» президента вдарила по престижеві Брітанії в світі. Треба сподіватися, що це відіб'ється на англо-американських відносинах. Публічна опінія Англії до молодого президента, після цієї візити, політично змінилася. З «вондерфул мена», людини джетового сучасного віку, що здібна оновити світ, він став «скул боєм». А Джон Джелей в «Дейлі Мейл», відповідаючи на американський критицизм англійської політики, назвав Кеннеді навіть «інтеліґентним непорозумінням».

На брітанську ґалантність і стриманість такі зауваги дуже драстичні.

Яка ж причина цієї візити, що наробила стільки клопоту? Дуже проста: жінка Кеннеді й жінка пана Станіслава є рідні сестри французького походження.

С. РОМАНОВИЧ

„Промивання мозку“

Термін зовсім не відповідний нашій мові. Для нас ліпше звучить вираз — задурювання голови, тим більше, коли мова йде про засмічування чиєїсь голови комуністичною ідеологією.

В англійській пресі широкого розголосу набрали два випадки, що сталися в наслідок «брейнвошінґу» («промивання мозку»). Перше — шпигунська справа державного урядовця Джорджа Блейка, що на протязі шість з половиною років зраджував Москві всі державні таємниці. Справа була настільки серйозною, що пресі було заборонено друкувати подробиці перебігу судового процесу.

Про розмір і значення зради можна судити по вироку суду. Д. Блейк засуджений на 42 роки ув'язнення, що є винятковим явищем у брітанському суді. Найбільше вразило суддів те, що Д. Блейк робив це не за гроші, а з переконання, з твердою вірою, що совєтсько-комуністична система має перевагу і заслуговує на його допомогу. Сталося це після того, як Блейк потрапив у комуністичний полон у Кореї, де тортурами при переслухуваннях і пропаґандою задурманено йому голову і він з активного антикомуніста став російським шпигуном.

Як іронія до цього звучить другий випадок промивання мозку. На цей раз кровожерливому собаці, якого спеціяльно призначено для полювання на лисиць.

Зробило це товариство по охороні диких тварин, яке провадить завзяту боротьбу з «кровожерливими» мисливцями. На знимках у газетах і в телевізії ми бачили непримиренних ворогів —

(Закінчення на 4-й сторінці)

Рецензії і Огляди

В. ІВАНИС

Лонгин Цегельський. «Від леґенди до правди». В-во «Булава». Нью-Йорк-Філядельфія, 1960.

Книга охоплює перші три місяці державнотворчих змагань (від 1. листопада 1918 р. по 13. лютого 1919 р. Розмір — 310 стор. великої вісімки з портретами автора й визначніших діячів того періоду).

Подаючи опис перевороту 31. X.-1. XI. 1918 р. у Львові, Л. Цегельський вважає писання інших авторів про це байками і гостро полемізує з д-ром Кирилом Трильовським. Він, як учасник державного перевороту, доводить, що підготували цей переворот не полк. Дмитро Вітовський, і не Січові Стрільці (перебували на Буковині), а парляментаристи, з чотирьох яких (докторів: Кості Левицького, Сидора Голубовича, Лонгина Цегельського і Василя Панейка) був створений уряд Галичини. Л. Цегельський зазначає, що отой уряд переворот підготовив «дуже добре», одначе помилився в призначенні комендантів (за 21 день на цій посаді перебули аж три особи: Д. Вітовський, Г. Косак і Стефанів) і не вдалося приєднати до акції Січових Стрільців. Останні спізнилися прибути.

Невміння забезпечити військовою силою своє осягнення є найважливішим арґументом проти отого уряду 4-х докторів й їхнього оточення, які діяли подилетантськи й фантастично. Без УСС-в вони не сміли робити виступ.

В розділі «Львів і Київ» (стор. 26-31) Л. Цегельський пояснює, «чому галичани (очевидно, гроно докторів, за винятком одиниць) сліпо держалися цісарської поли». Він зазначає, що «в Києві правив тоді гетьман Павло Скоропадський. Українська т. зв. демократія — цебто різні соціялістичні »партії«, а властиво гурти молоді — української інтеліґенції завзято поборювали гетьмана й його владу. Боролися головно через те, що він (гетьман) скасував соціялістичні закони інтеліґенції Центральної Ради... Але ці партії, — на думку автора, — могли робити лише неґативну роботу... Ми (галичани — В. І.) бажали успіху Гетьманові та старалися впливати на придніпрянських українських інтеліґентів-лідерів, щоб вони погодились із гетьманом, або бодай не робили заколоту чи повстань. З цією метою до Києва їздив двічі Л. Цегельський і по разові посли професори — О. Колесса та Ст. Смаль-Стоцький... Не помогло й те, що гетьман змусив кримських білоґвардійців і татар, щоб Крим увійшов у склад України, а донців, — щоб вони проголосили самостійність Донщини та що він поробив політичні й воєнні заходи прилучити Кубань до самостійної України»... Всі ці означення діяльности П. Скоропадського й Центральної Ради є вигадкою — грубою неправдою.

Центральна Рада, хоч і соціялістична, а проголосила самостійну незалежну українську державу (IV Універсал) і домоглася визнання її суверенности від центральних держав (Німеччини, Австрії, Туреччини й Болгарії) та Совєтської Росії. Її член, соціяліст С. Петлюра, організував здушення большевицького повстання в Києві й затримання в Крутах «гуртом» молоді орд полк. Муравйова, створивши леґенду Крут. Центральна Рада закликала німців на певних умовах, не дозволяючи їм впроваджувати окупантські міроприємства. За це німці підшукали для себе маріонетку — ген. П. Скоропадського, влаштовуючи в цирку під своєю охороною його вибори, як свого аґента на «гетьмана».

Крим ніколи не входив у склад України за правління Скоропадського (це вигадка). Донський отаман ген. П. Краснов написав і затвердив на Великому Крузі конституцію «Всевеликого Війська Донського», як самостійної держави ще до зносин з гетьманом і, як він (Краснов) свідчить («Архив Русской Революции»), П. Скоропадський дуже лякався своєї зради перед російським імператором за самостійність України.

Не з ініціятиви П. Скоропадського прибула до Києва делеґація кубанців і намірялася створити федерацію з Україною. Але гетьман ухилився. Він тоді всебічно допомагав ген. Денікінові вербувати добровольців по всіх більших містах України. Через проросійський політичний курс П. Скоропадського від нього відсахнулися українські патріоти і створили Національний Союз. Останній довший час намагався направити в самостійницьке річище П. Скоропадського, але все пішло намарно.

Із стор. 32 й 33 довідуємось ще й про таке: «...ми (галичани) рішили грати

V-та сесія УНРади...

(Закінчення з 2-ї сторінки)

Центру УНР, що його ось уже понад сорок років плекає в екзилі політична еміґрація, як символ української державности, як єдино правного репрезентанта у вільному світі поневоленого українського народу, або збереження його шляхом перенесення 5-ї сесії до США чи Канади, — Президія і ВО спинилися на останньому.

Треба вірити, що наше патріотичне громадянство на американському континенті подбає про поважний і репрезентативний перебіг самої сесії та знайде способи до розв'язання в дусі національно-державних, а не партійних, інтересів цілого ряду важливих проблем української визвольної політики. Можливо, що вже ця сесія подбає також і знайде до цього шляхи, щоб постійним місцем осідку Державного Центру була таки Европа.

Ф. ПІҐІДО

До президії й учасників 5-ї сесії УНРади

Ми знаємо суть большевизму і тому не дивуємося, коли цей ражим у своїй пропаґанді і при виступах на міжнародньому полі послуговується нахабною й отруйною брехнею. Але ми не можемо примиритися з явищем, коли облудна брехня застосовується серед нас, українців. у наших унутрішніх суперечках. І не раз, а пляново, послідовно і настирливо. Згадуємо про це в зв'язку з останньою появою свіжої ганебної брехні у формі брошурки під назвою «Хто фактично керує УНРадою?». Цю брошуру видано в Лондоні з датою 1961 р. На ній стоїть наголовок: «Пропаґандивний відділ крайового комітету СЗСУ-СП на терені Англії».

У «Прометеї» та інших українських часописах було надруковано повідомлення Українського Інформбюра про те, що В. Доленко — лідер СЗСУ — подав Панові Президентові УНР в екзилі д-рові С. Витвицькому заяву, що: «Ні Крайовий комітет СЗСУ-СП в Англії, ані Центральний Комітет до цієї брошури жадного відношення не мають і такі методи політичної боротьби засуджують».

У брошурці подано адресу друкарні: Printed by Ukrainian Publishers Ltd., 237, Liverpool Rd., London, № 1. Звичайно, це може бути вигадана адреса, тому повіримо заяві п. Доленка, що СЗСУ-СП тієї брошури не друкував і не розповсюджував.

Але нас глибоко обурила друга половина заяви — що СЗСУ-СП такі методи політичної боротьби засуджує, бо це ж безсовісна неправда. Адже зміст брошури складається в основному з передруків з органу СЗСУ «Український селянин». Наприклад: на 1-й стор. подано в дужках: «Передруковано з »Українського селянина« за січень 1955 р. ч. 1 (29)»; на стор. 12 — «Передруковано з »Українського селянина« ч. 7(35) за листопад 1955 р.»; на стор. 13—«Передруковано з »Українського селянина« ч. 6(42) за липень 1956 р.» і т. д.

У брошурі подано вірш І. Багряного «Канів» з 1927 р. (про пам'ятник Т. Шевченкові), який СЗСУ також друкував і розповсюджував з відповідними «поясненнями». Тому сама ця брошура є свідченням проти СЗСУ, бо доводить, що останній в рр. 1955-1956 і до цього часу використовує шпальти свого пресового органу саме для таких недостойних методів політичної боротьби, від яких п. Доленко фальшиво відрікся у вищезгаданій заяві.

Брошура закінчується постскриптумом такого змісту:

«Зараз провадиться кампанія збирання грошей для УНРади, якою фактично керує скомунізований безбожник, затятий ворог українського селянства — Іван Лозов'ягін (багряний). Отже, дайош гроші! Але жертводавці і платники »національного податку« повинні рішуче домагатися, щоб УНРада перепровадила ґрунтовну чистку від злочинного антиукраїнського шумовиння» і т. д. Це — наклепницька публічна образа активного українського діяча й організації, яку він очолює. Але це також і одвертий заклик з наміром підірвати збірку в фонд УНРади, щоб її таким чином завалити. Члени СЗСУ-СП якраз таку лінію тримають бо, наприклад, в Нью-Йорку ніхто з них реґулярно до фонду УНРади не вплачує.

Це не вперше в Англії продукується і звідти розсилається по всіх країнах нашого розселення така негідна писанина, що компромітує українську еміґрацію і викликає в кожного порядного українця почуття болю та сорому. Адже ж в Англії побачила світ «Червона шкірянка», а також віршований витвір речника Доленківського «селянства» Креля. Від того доморослого Дем'яна Бедного п. Доленко не відрікався. У брошурі, про яку пишемо, також є пара віршиків такого ж стилю. Очевидно, шила в мішку не заховаєш!

П. Доленко і його група належать до УНРади, що зобов'язує їх бути льояльними до Голови УНРади, а вони ввесь час провадять огидну кампанію наклепу й очорнювання п. Багряного включно з т. зв. «громадськими судами», які українське громадянство засудило. Як же після згаданих тут ганебних акцій п. Доленко дозволив собі заявити Панові Президентові, що його угруповання засуджує такі методи політичної боротьби?

Заступник В. Доленка п. В. Сеник власноручно засвідчував у Нью-Йорку копії відомих усім проголошень т. зв. вісімки про недовір'я Голові ВО УНРади і розповсюджував їх навіть поза ук-

(Закінчення на 5-й сторінці)

„Промивання мозку"

(Закінчення з 3-ї сторінки)

пса і лиса в дружньому товаристві, як доказ можливости «мирного співіснування». Варто згадати про одну важливу деталь. Пес був настільки відгодований, що байдуже дивився на ввесь світ і зовсім не реаґував на події, які відбувалися довкола нього.

Як бачимо, в житті є різні методи для промивання мозку і ріжні наслідки цих осягів.

СЕР

Ідеться про те, якою має бути...

(Закінчення з 1-ї сторінки)

може бути мови про зміну наставлення політики Державного Центру супроти АКВ і його установ, зокрема радіовисильні «Свобода». А значить до того часу українське представництво не тільки не приєднається до решти членів Паризького Бльоку в справі АКВ, а, навпаки, існує небезпека, що ввесь Паризький Бльок стане на шлях зірвання співпраці з Американським Комітетом. Коли ж, натомість, Виконавчий Орган опиниться в руках нинішньої так реклямованої «більшости» (хоч і без попертя майже всього українського громадянства) фракцій УНРади, **тоді новий ВО може відновити співпрацю з АКВ, співпрацю, потребу якої відверто проповідують всі три опозиційні фракції. А ця обставина може допомогти перемозі на терені Вашінґтону тій тенденції, яку супроти проблем неросійських народів СССР репрезентує Американський Комітет.**

Тільки такими і ніякими іншими мотивами можна пояснити ту обставину, що три фракції (УНДО, соціялісти і Союз Земель) так уперто тримаються одна однієї, покликаються на «більшість» і, саме тепер, завзято виступають проти проєкту відбуття сесії на американському континенті. Ми не знаємо, чим ці фракції у своєму поступованні керуються, крім шляху через АКВ, немає і що, іншого шляху до американської політики, крім шляху через АКВ, немає і що втрачаючи цей шлях, втрачається всі можливості зв'язку з політикою наймогутнішої держави вільного світу? Якщо так, то це ще було б, півбіди. Проте є деякі познаки, які говорять про **спроби зревідування дотеперішньої непохитно самостійницької лінії ВО у визвольній політиці.**

Коли йдеться про Союз Земель п. Доленка, то його спроби співпрацювати з сумної пам'яти КЦАБом з 1953 року відомі всім. Представники соціялістичної фракції (І. Лучишин на сторінках журнала «Вільна Україна») починають говорити про плебісцит, що суперечить основним постулятам української самостійницької політики і зводить її на манівці «непередрішенства». А в той же час постанови УНДО з грудня 1960 р. твердять про потребу «політики достосування до реальних можливостей». І біда не в тому, коли чужинецькі «приватні кола» стоять на позиціях «непередрішенства», біда в тому, коли на такі позиції пробують ставати українські політичні чинники...

Але це справа, яка стосується в першу чергу тих політичних партій, які на такий небезпечний шлях скеровуються. Якими б вони не керувалися міркуваннями, але **Державний Центр з такими явищами нічого спільного мати не сміє і повинен від них рішуче відмежуватися.** Бо одиноке завдання Державного Центру УНР, рація його існування — це **беззастережне дотримання безкомпромісової самостійницької лінії в українській визвольній політиці, переказаній нам вільними українськими парляментами — Центральної Радою і Трудовим Конґресом Української Народньої Республіки.**

От в цьому, на погляд об'єктивного обсерватора здалека, криються розходження поміж фракціями УНРади і бажання «більшости» перебрати в свої руки диктат в українській політиці. Жадні «персональні амбіції» чи «стан персональної диктатури тут ні при чому! І тому становище поважне, якщо не загрозливе. Українське громадянство має право очікувати від органів Державного Центру, щоб вони не зробили нічого такого, що могло б, в цей рішальний час «вивчань і плянувань» в американській політиці, спричинитися до перемоги русофільської тенденції у відношенні до проблем неросійських народів СССР, тенденції, яку, на жаль, репрезентує АКВ, І тому постанову Президії і Виконавчого Органу про відбуття сесії на американському континенті належить прийняти з почуттям справжньої полегші. Треба тільки бажати, щоб Президент УНР в екзилі якнайшвидше затвердив цю постанову, бож не можна припустити, щоб Президент став по боці опозиції.

І на закінчення ще одна річ. Розпускаються чутки, ніби теперішній Виконавчий Орган, виступивши рішуче проти практики АКВ, тим самим зайняв антиамериканське становище, бож, мовляв, АКВ репрезентує собою американську політику. Це помилка, розрахована на те, щоб залякати декого з українських громадян. Бож АКВ не репрезентує собою цілість Америки, а тільки одну з кількох політичну тенденцію, і то, на наш погляд, а тепер вже і на погляд багатьох поважних американських політиків, тенденцію, шкідливу і для американських інтересів. І коли на це вказується, то в цьому немає нічого антиамериканського. Навпаки, це обов'язок кожного екзильного політика підказати вільному світові такі шляхи, які принесуть користь не тільки визволенню українського народу, але й справі оборони Заходу перед аґресією совєтсько російського імперіялізму.

П. І

Складайте на Пресовий фонд „УВ"!

подвійну ролю. Назверх стояти при Австрії і при цісарі, а потайки організуватись і приготовитись на всяку можливість... ми щиро — в інтересі нашого народу — бажали врятувати Австрію та Карла, хоч і сумнівалися, чи це ще можливе...

Коли поляки витиснули із Львова галицькі загони, уряд Західньої України вирішив попросити в гетьмана допомоги, не пропонуючи покищо злуки з Великою Україною. Делеґацію до гетьмана склали з д-ра О. Назарука й інж. В. Шухевича. Гетьман прийняв цю делеґацію і пообіцяв допомогти, «але так, буцімто гетьман про це не знає та начебто ця поміч пішла без його відома». Що суверен України мусить конспіративно допомагати, наївний гетьман пояснив так: «...По упадку Австро-Угорщини та Німеччини становище України стало дуже непевне. Австро-угорські й німецькі війська виїздять з України додому. Це відчинить червоній армії дорогу в Україну. Навіть серед німецького війська постали »солдатські совети«, що скидають офіцерів і т. п. Гетьман мусить шукати порозуміння з Антантою. щоб вона признала Україну й помогла йому боротися з червоною Москвою. Тому він не може розпочинати війни з Польщею... Щодо самої допомоги, то гетьман пообіцяв дати 10 мільйонів в австрійських коронах... ескадру літаків, два панцерних авта, батерію гавбиць, кілька вагонів амуніції, чобіт, кожухів тощо, та цілий загін Січових Стрільців із Білої Церкви (полонених галичан під проводом полк. Є. Коновальця, — В. І.) з умовою, що стрільці згодяться йти на Львів із Білої Церкви».

Про таку згоду мав подбати Назарук і Шухевич.

Від гетьмана делеґація зайшла до Українського клюбу на обід, де спіткали Коновальця з деякими старшинами УССми і Винниченка з приятелями. Довідавшись про обіцянки П. Скоропадського, Винниченко переконав Назарука й Коновальця не їхати до Львова, а взяти участь в повстанні проти гетьмана. Назарук пристав до повстанської акції і вислав інж. Шухевича до Станиславова з порожніми руками. Всі обіцянки гетьмана зійшли нанівець.

З наведеного переказу д-ра Л. Цегельського бачимо, що ген. П. Скоропадський був таким вбогим «помічником» у німців, що не створив собі пару дивізій війська; не випросив собі «сіру й синю» дивізії, зформованих на німецькій території; не запасся боєприпасами й амуніцією для оборони України, бо був лише ширмою, з-за якої німці посилали боєприпаси донцям, кубанцям та ген. Денікінові. Не набув П. Скоропадський жадної популярности і в УССів, що так легко його покинули.

Варто згадати, що автор книжки ніде не згадав головну причину, чому сталося повстання. На підставі його книжки виходить, що виною цьому є лише соціялісти. А загально відомо, що 14. листопада 1918 р. гетьман П. Скоропадський видав грамоту про федерацію України з Росією. Вона (грамота) була іскрою, що запалила від інтеліґента до селянина до повстання проти малороса П. Скоропадського. Останній же сперся на російських офіцерів, як засвідчив міністер гетьмана (проф. Д. Дорошенко. «Ілюстрована історія України», стор. 420), під командою росіянина графа ген. Келера. Десятки тисяч селян ухопились за зброю і повстали. Навіть вибрані та виплекані сердюки гетьмана приєдналися до повстанців. За місяць, 14. грудня 1918 р., війська С. Петлюри врочисто вступили в Київ.

Автор (Л. Цегельський) декількаразово неґує оті повстанські війська, а чужинець Станкевич так про них написав:

«Петлюра ввійшов (в Київ, — В. І.) урочисто. Дивно було дивитися на його карні відділи, що йшли стрункими колонами по вулицях міста. Все це були селяни, що повстали на заклик свого народнього героя. В сірих шинелях, мовчки, приспішено, але спокійно йшов відділ за відділом. І мені здавалося, дивлячись на них, що війна ще не вмерла, але навпаки, на багацько років ввійшла в звичку цього народу» (В. Б. Станкевич. «1914-1919». Барлін. 1921, стор. 338, 330).

Здаючи владу Директорії, ген. П. Скоропадський залишив власноручний такий документ:

«Я, гетьман усієї України, протягом семи з половиною місяців прикладав усіх своїх сил, щоб вивести край з того тяжкого становища, в якім він перебуває. Бог не дав мені сил, щоби справитись із цим завданням, і нині я, з огляду на умови, які тепер склалися, керуючись виключно добром України, **відмовляюся від влади.** Павло Скоропадський. 14-го грудня 1918 року. Місто Київ.»

Цього ж дня уряд гетьмана зробив таку постанову:

«Обсудив требование Директории, Совет Министров постановил сложить с себя полномочия **и передать власть Директории.** Підпис. 14. декабря 1918 г. Киев.»

Таким чином відбулася леґальна передача державної влади. Законна тяглість останньої, а не революційність.

Отож ген. П. Скоропадський **добровільно зрікся гетьманства.** Одначе, виїхавши до Німеччини, він знову почав вважати себе гетьманом, цебто не посоромився стати й Хлестаковим.

На сторінках 87, 88 й 89 Л. Цегельський навів близько 70 прізвищ титулованих докторів, які взяли участь в творенні Галицької держави, і дав їм таку характеристику:

«Вони змалку виростали в ідеях монархізму, льояльности, послуху, дисципліни й державности. Це ввійшло в їхній мозок, душі й кров. Як постала українська держава, вони виявилися найкращим матеріялом на адміністраторів»...

Останніми, на нашу думку, вони надавалися на поштових, телеграфних, нижчих залізничних і подібних службовців, де не вимагалося прояву ініціятиви. Для ширшої державної роботи це були переважно легковажні опортуністи, нездатні орієнтуватися в складніших процесах державного будівництва. Вони цілком не розуміли, що революція без змін не відбувається, старі форми мусять модифікуватися. Вони були квочкою, що висиділа каченят, які поплили від неї. Вони до останнього трималися «клямки цісаря». Зрозуміло, що більшість отих докторів не розуміли Грушевського, Єфремова, В. Садовського, Мартоса, Петлюри, кожний з яких інтелектом далеко переріс їх і розумів, що революцію самими наказами не вгамувати. Трагедією було, що більшість галицьких провідників закостеніли на монархічних основах, а наддніпрянці мусіли вважати на кличі большевиків, які всіма способами доходили й до української маси.

Автор докладно описує свою з д-ром Д. Левицьким подорож до Директорії до м. Фастів за допомогою (стор. 132-

Дивовижа

(Закінчення з 1-ї сторінки)

Президії, нам здається, було вдалим, як найліпший спосіб вийти з того стану імпасу, в якому УНРада перебуває через глибокі внутрішні протиріччя тутешнього її складу, та через втручання певних зовнішніх заінтересованих чинників в УНРадівські справи.

Одначе згадані партії в згаданому «Повідомленні» стали на шлях рішучого поборювання такого рішення й намагаються «розтлумачити» громадянству, що таке рішення злочинне, що воно є вислідом «диктатури» «двох осіб» в УНРаді, та що тенденції тих двох осіб злочинні, бож шкурні, особистого характеру: бажання утриматися при «владі», і т. п. А виступаючи з цим документом, підписані партії свідомі того, що він викличе прикрі комплікації, й намагаються заздалегідь скинути з себе вину й перекласти на інших, знову ж таки на тих двох осіб. Вони (три партії) пишуть (цитуємо):

«Підписані партії знають, що довкола цих плянів перенесення 5-ї сесії УНРади розпочнеться нова хвиля усної та пресової кампанії, інспірованої провідниками УНДС і УРДП... Буде створена нова сенсація, нездорова у своїх причинах і наслідках»...

(«Інформаційне повідомлення партій УНДО, СЗСУ, УСП, з 11. червня)

Отже, панове свідомі, що їхній постріл ризикований. А свідомі в його ризикованості тому, що свідомі невідповідности його змісту до правди. Ними ведеться наступ спеціяльно на двох осіб і закидається їм «диктатуру», злочинні «персональні амбіції» і т. п., хоч із преси відомо нам, приміром, такий факт, що **рішення Президії з 5. червня було прийнято більшістю ТРЬОХ ЧЛЕНІВ ПРЕЗИДІЇ** (не двох осіб Голови УНРади й Голови ВО, а **трьох членів Президії, що становить більшість Президії!**).

Одначе наш часопис, всупереч «пророцтву» підписаних партій, не збирався приділяти уваги цьому «Повідомленню», думаючи, що може ж це й не вони випустили.

«Проголошення» це позначене 11. червня, а сьогодні вже 2. липня. І ще б ми не пустили й пари з уст, бо це ж лише тільки циклостилевий метелик непевного походження. Та сьогодні прийшла згадана «Свобода» зі згаданою статтею, зміст якої точнісінько спроєктований цим «проголошенням» (ніби п. Кедрин є член УНДО чи СЗСУ, член УНРадівської «опозиції»).

І тепер ми вертаємося до статті п. Кедрина — «Жалюгідна постанова».

Зміст цієї статті (крім згаданого парадоксу в мотиваціях про неможливість відбуття сесії в США через «американське громадянство» та у втручанні в той же час п. Кедрина в УНРадівські справи по боці опозиції й винесенні ним присуду й осуду постановам Президії й ВО) зводиться головним чином до певної розправи з тими самими «двома особами». За Кедрином, — постанова Президії «жалюгідна» тому, що її провели дві особи, опановані жадобою «диктатури», що хочуть за всяку ціну утриматися «при владі» — тобто Голова УНРади й Голова ВО. Розв'язність п. Кедрина просто подиву гідна, коли він так береться (і це вже вдруге) до тих «двох осіб», — так ніби це два якихось собі «боми» (босяки) з Нью-Йоркського Бродвею, чи два невігласи, іменами яких можна вулиці помітати, а не два заслужених українських діячі, які на національний жертовник віддали все що мали, без жадної за те компенсації.

І хіба не дивним є, що п. Кедрин, людина без жадної відповідальности за долю УНРади (бож він уже застерігся киванням на «американське громадянство» перед можливим його втягненням в орбіту ДЦ на відповідальну там працю!), став теж на лінію переключення політичної боротьби фракцій УНРади навколо питань кардинальної ваги в площину «персональних порахунків», зосереджує свій огонь теж на «двох особах». Ця підміна боротьби за глибоко принципові речі боротьбою проти згадуваних «осіб» і нацьковування на них громадської опінії (бож вони, мовляв, сякі й такі диктатори, опановані жадобою влади й честолюбними плянами зберегти свої становища) тим дивніша, що п. Кедрин же знає, що діячі УНРади не мають **ані влади, ані матеріяльних вигод, ані якихось почестей,** а тільки неприємності... Неприємності від ріжних чинників, в тім і від п. Кедрина.

Ми не хочемо дискутувати з п. Кедриним про слушність чи не слушність постанови Президії й ВО УНРади. Про це читай найліпше статтю С. О. ПІДГАЙНОГО в попереднього числі нашого часопису.

Ми тільки хочемо сказати від себе таке панові Кедринові:

Пане! Президія й ВО УНРади **не виносять «жалюгідних» постанов!**

Це раз. І два: торпедуючи ідею перенесення сесії УНРади в США, Ви слушно висловлюєте думку, що **американські громадяни не можуть бути членами УНРади й вирішувати долю ДЦ.** Це правильно. Хоч нам здається, постанова не передбачає зовсім створення УНРади з громадян США; Ви ламаєтесь у відчинені двері. Але оскільки Ви ламаєтесь у відчинені двері, то будьте ж консеквентні і розвиньте думку далі й скажіть — **чи мають же право американські громадяни отак втручатися в УНРадівську політичну боротьбу й поборювати тих осіб, яких поборюють і большевики й біла промосковська реакція?**

Повторюємо: в справу поборювання провідних осіб УНРади — а конкретно Голови УНРади й Голови ВО — вкладають великі засоби большевики, так само як і речники іншого ґатунку московського імперіялізму, вороги української свободи й незалежности, субсидуючи безпардонну й ганебну акцію шельмування їх і морального нищення їх.

Але большевики мають свій сенс.

Мають сенс і «приватні кола».

А Ви?

Ми думаємо, що Ви поступаєте зле, п. Кедрин!

І ще ми думаємо ось що:

Пощо Вам писати статті здалеку в справі ДЦ й УНРади! **Ви маєте нагоду доказати ближче ділом, як треба працювати на місці цих немилих осіб для блага України. Користайтесь з нагоди перенесення V-ї сесії УНРади до США і зробіть ось що:**

Для блага України, для блага українського народу увіходьте до складу УНРади чи його ВО... Вам може перешкоджає американське громадянство?! Нічого, — для блага України зречіться американського громадянства і всіх вигод, які воно дає, закасайте рукави й ставайте до праці — докажіть цим двом «амбітним» людям — Голові УНРади й Голові ВО, — як то треба робити! В повній відповідності до Ваших повчань. — Або ж... Вибачайте, але це логічно: абож, якщо Ви вважаєте, що американським громадянином бути вигідніше й розумніше, аніж бути Головою УНРади, або Головою уряду екзильного та що американські громадяни не можуть увіходити до складу УНРади й займатися цими справами, то тоді ж згодьтеся, що вони (американські громадяни) тим більше **не можуть** отак як Ви, **втручатися в УНРадівські справи й допомагати ворогові топтати немилих йому діячів.** Вони бо взяли на свої плечі цей тяжкий хрест і несуть його вже роками, пане, **не з шкурних інтересів, не з мотивів наживи, а вже аж ніяк не з «жадоби влади» (яка ж тут влада, дорогий пане!!!), а тому що виконують свій «песій обов'язок» перед своїм народом і Батьківщиною, бож... Нікому! Бож «всі вже американські громадяне», пане!**

Коротше, — якби ми були на Вашому місці, ми б вибачилися перед Президією УНРади й ВО та перед її провідними політичними середовищами за допущену Вами нетактовність з називанням постанови Президії **«жалюгідною».** Якщо Ви рішили стати американським громадянином, то не втручайтеся в справи для Вас темні й далекі. Ми б цього не робили. А вже ніякою мірою не підтинали б престижу тих діячів ДЦ, які є від довгого часу мішенню ворогів української свободи.

ПРОЖЕКТОР

До президії й учасників...

(Закінчення з 4-ї сторінки)

раїнською громадою — в АКВ та в Вашінґтоні, що спричинилося до компромітації УНРади.

Доки ж УНРада буде терпіти таку «конструктивну діяльність» її складового чинника — СЗСУ-СП?

Ми, прихильники ДЦ УНР, підтримуємо УНРаду і хочемо, щоб вона була міцною і працездатною, але ж цього можна досягнути лише при умові, що наступна сесія очистить УНРаду від «партнерів», які не тільки не підтримують її ні матеріяльно, ні сумлінною працею, а лише перманентно інспірують колотнечу, розбрат і безвідповідальність.

Це є наша вимога до 5-ї сесії УНРади.

Юрій КОШЕЛЬНЯК
Василь ОЛІЙНИК
І. БУТКО
О. РОЖНОВСЬКИЙ
А. ГУДЗОВСЬКИЙ
В. ШЕРЕЙ
Інж. Іван ГОРДІЮК
І. ЗАМ'ЯТИЙ
В. ПАВЛОВСЬКИЙ
Ф. БОЙКО
Вол. (нерозбір.)

Економічна хроніка з УССР

В кінці квітня ц. р. по вулицях Ялти пішли тролейбуси. Будівельники закінчили спорудження гірської тролейбусної маґістралі Алушта-Ялта. По новому широкому асфальтованому шляху вже відкрився рух легкових і вантажних автомашин. А в першій половині червня підуть тролейбуси. Новий шлях Алушта-Ялта — це широка, вирівняна траса. За рахунок вирівняння відстань від Алушти до Ялти скоротилася на 13 км. Довжина гірської тролейбусної маґістралі Симферопіль-Алушта-Ялта — 100 км.

Київське управління маґістральних газопроводів закінчило будівництво та випробовування відводу газопроводу до Шостки, Сумської обл. Споживачі цього міста вже одержали природний газ.

163), по-менторськи характеризуючи членів Директорії й Уряду УНР (Винниченка, Андрієвського, Швеця, Макаренка, Петлюру, Порша, Мартоса, М. Шаповала, Мазепу, Антоновича, Єфремова, Ніковського, Чикаленка й інших). Петлюрі декількаразово автор дав найкращу характеристику.

Прийняттям у Фастові обидва делеґати були дуже задоволені. Всі їх прохання, щодо зброї й амуніції, які їм лише пообіцяв гетьман, Винниченко й С. Петлюра видали без жадних умов. Дали також і обіцяні 10 мільйонів австрійських корон. Без найменшого говорення, С. Петлюра відпустив ген. Омеляновича-Павленка та полк. Євгена Мішковського, які й очолили Галицьку Армію.

1. грудня 1918 р. в Фастові делеґати з Директорією підписали умову про приєднання Галичини до Великої України на автономних підставах, без найменших заперечень. При цім Л. Цегельський так висловився про Петлюру:

«Петлюра перевищив їх (членів Директорії, — В. І.) усіх, очевидячки — активністю та вмінням підпорядковувати другорядні справи основним. А головне: він мав гнучкий ум для практичних комбінацій. Був, отже, політиком. Він не робив ніяких квестій з нашого повновластя» (стор. 144).

Як не зичливо поставилася до делеґації Галичини Директорія, признаючи їй автономію, права, Л. Цегельський у доповіді своєму урядові зазначив, що »Директорія дивиться на нас, як на «буржуазних реакціонерів» та що вона буде пробувати викликати в нас соціяльні ферменти й розтягти свої соціялістичні експерименти і на Галичину...« Очевидно, що така, основана лише на почутті, характеристика викликала застереження й глибше розходження, а не єднання. Це була деструкція.

На стор. 168 автор написав:

«...ми (галицький уряд) вирішили, що історична злука з Великою Україною має свою велику вартість, але в практичній політиці вона покищо не має вартости. Навпаки: вона може ускладнити наше галицьке питання та може пошкодити в його вирішенні. Тому ми постановили вести свою галицьку, самостійну, закордонну політику та боронити інтереси Західньої України, як окремої держави...» Отаке об'єднання!..

Автор надзвичайно часто підкреслює карність галицького вояцтва, його дисциплінованість та національно вироблене селянство, і сам же оповідає, як УССи зіґнорували заклик свого уряду боронити Львів. Так само повелися формації полк. Коновальця в Білій Церкві, виступивши проти гетьмана й відмовившись виконати накази уряду; похід полк. Д. Вітовського; неселення «створило» «Янівську республіку» (стор. 181-183); оголосило Бориславську «диктатуру пролетаріяту» (стор. 184, 185). І все це в 4/5 території України!

Серед галицьких провідників не тільки бракує субординації, а були прояви інтриґ і змов (стор. 190-192). Не напоумлює автора й швидкий відхід з України 600 000 німецького та 200 000 австрійського війська з «сольдатенратами», а він всю вину кладе на... українських соціялістів.

3. січня 1919 р. Українська Національна Рада Галичини ратифікувала Фастівську умову про злуку Західньо-Української Республіки з Українською Народньою Республікою, з широкою автономією для першої. Все переведено святочно й відбуто військову параду, якою дуже захопився автор. Але парляменти, уряди й окремі зовнішні політики залишилися. В Станиславові відбулися зустрічі з розвідувальними місіями Італії, Франції й Америки (капітан Бовман). Останній радив авторові політику Галичини не зв'язувати з УНРівською.

На стор. 235 Л. Цегельський написав, що гетьман П. Скоропадський вислав дипломатичні посольства на: Дін, Кубань, в Грузію й Азербайджан, що не відповідає правді. Про розлад, місій УНР і Галичини (стор. 239-242) автор подав так, що УНР не розпоряджала кваліфікованими дипломатами, а репрезентант Галичини д-р Василь Панейко проповідував федерацію України з Росією, а це його місію розкололо надвоє.

Розповідаючи про Трудовий Конґрес, Л. Цегельський договорився до такого:

«Коли ж прийшло до нарад в Трудовім Конґресі, то придніпрянці першенство у парляментарному веденні Конґресу на всій сесії дали галичанам. Київ і Україна усвідомили собі, що таке Галичина, чим вона є для України, а саме, — що вона не тільки якась там західня окраїна, але кузня української політичної думки, культурний міст до Заходу, лябораторія свідомого українства та ідеї української соборности» (стор. 257).

Так вибуяла фантазія оцього верхогляда. Він до смерти не зрозумів велику душу й інтелект наддніпрянської інтеліґенції. Як господарі до цього знавші, що гості-галичани хоробливо люблять репрезентацію («пописуватись», як вони говорять), вони й поступились їм в отім першенстві, бо вони були вищі від порожнього попису.

Ще в 1914 р. політик С. Петлюра в листі до д-ра Назарука, члена Союзу Визволення України, до якого належав і Л. Цегельський, тверезо зазначив:

«...розуміння національних ідеалів в російській Україні полягає в іншій площині, які, само собою зрозуміло, вимагають і інших методів запровадження... Все, що діється нині галицькими еміґрантами в напрямку австро-германської орієнтації, з погляду російських еміґрантів є помилкою, трагічним нерозумінням ситуації і тих перспектив, які відкриваються в зв'язку з перемогою потрібної комбінації держав... 4 мільйони, хоч би й свідомого народу, не можуть накидувати свою волю, своє розуміння подій, інтересів національних, більш чисельно широким масам» («Симон Петлюра». 1956, стор. 188-190).

Це передбачливо написав член Директорії, вказуючи всій галицькій еліті її місце. Він, як член Трудового Конґресу, не міг допускати в думках нісенітниць, наведених з-під пера Л. Цегельського.

З великою докладністю автор описав Трудовий Конґрес з 600 депутатами й 65 від Галичини та Буковини і 2 від Закарпаття (стор. 254 до 281). Також детально описані проголошення про злуку Західньої України з Українською Народньою Республікою, галичанином заступником голови Національної Ради Левом Бачинським та членом Директорії проф. Федором Шевцем на Софійській площі. Там же відправив Владика Агапіт молебень за Україну, українську державу, за її Боголюбиву Директорію і все православне воїнство її. В усіх цих подіях автор на перше місце повисовував «найпремудріших, найстатечніших» галичан, як також їх УССів

Листи з Австралії

Під австралійським сонцем

Вас. ОНУФРІЄНКО

Один з моїх добрих приятелів, говорячи якось про різні громадсько-політичні наші справи, сказав про одного нашого відомого уенрадівського діяча в Австралії:

— Він добрий, розумний чоловік, але якби він був трохи активніший...

Я ледве не тюкнув з дива.

— Та ж цьому чоловікові 69 років!.. Якої ж ще активности можна вимагати від нього?

Вся справа, на мою думку, в тому, що, загалом беручи, молоде покоління на зміну нам, старшим, не приходить. Тому людей, скажім, мого віку старші люди вважають молодими, а ми старших за себе вважаємо за людей ще не зовсім старих. Часто чуєш таку розмову: «Та що там — вам ще лише сорок років. Ось мені...»

В Совєтському Союзі, в країні «вічної молодости», як називають партійні заправили, ставлення до віку інакше. Там, відзначаючи 65-річчя Максима Рильського, наговорили про його вік і життєву мудрість та досвід такого, немов би йому відзначали принаймні двічі по стільки. Бо справді: глянеш на нашого визначного поета, і справді думаєш, що йому принаймні на п'ятнадцять років більше, ніж у дійсності.

І взагалі, як кажу, там люди під сонцем сталінської та хрущовської конституції старіють далеко скорше, ніж у проклятому большевиками капіталістичному світі. Жінка в сорок років — це бабуся, а ще коли працює в колгоспі й живе на те, що дають на трудодні, то про її вигляд і здоров'я та самопочуття немає що говорити. Та часом і в пресі чи в художньому творі прорветься: мовляв, це була немолода жінка, або був немолодий чоловік — минуло сорок років.

В Австралії сорок років — вважається розквітом сили. Багато чоловіків у цьому віці збирається одружуватися та думати про майбутнє. Жінки в сорок років також не вважають себе старими, і якщо кажуть, що їм лише 29, то знайдеться немало таких, що повірять... Працюють люди загалом не тяжко, їсти мають що, й якщо когось не мучить якась тяжка хвороба, то старість в сорок років ще не наступає на п'яти...

Але, як би не було, люди старіють, не в сорок, то після 50 років.

Проблема продовження людського життя — це одна з найбільш важливих проблем сьогоднішніх. Якщо людина сьогодні відчуває себе нещасливою, то найбільше тому, що не може набагато продовжити своє життя.

Життя стало легшим, ніж будь-коли було раніше в людській історії. Скільки люди не нарікають на скажений технічний поступ, на зникнення чи притуплення чутливости та емоційности, на згрубіння сьогоднішньої людини, на зріст її жорстокости, — все це, на мою думку, дурниці.

Ніколи людина не була така мудра й така добра, як сьогодні. І ніколи вона не хотіла так продовжити своє життя, як сьогодні. Бо жити справді цікаво, і місце, де праведники спочивають, манить у наші часи не дуже багатьох.

Можливо, для багатьох трагедія в тому, що похитнулася віра в потойбічне життя. На це також треба глянути з розплющеними очима. Немає себе чим дурити: я, наприклад, крім одного католицького священика, в щирість слів якого не вірю, не зустрічав ні однієї людини, яка твердо вірила б у потойбічне життя, в життя після смерти. Ця невіра — не такий уже дошкульний удар по самій релігії чи Церкві, а удар по тих людях, які цю віру втрачають і не мають нічого поставити на її місце.

Та я не маю наміру розгортати думки про безсмертя та проблеми, зв'язані зі смертю.

Важливе те, що ми таки старіємо, і що на зміну нам не приходять люди молодші. А ці молодші люди ростуть. Недавно я зустрів молоду жінку з візочком, а в візочку — малятко. Так швидко час минув: на кораблі, яким ми їхали до Австралії, ця сьогодні молода мати гасала, як шалена, тішачись морською бурею, що гойдала кораблем, як тріскою... Цій молодій матері було тоді років 11, а, може, 9.

Коло воза нашої громадської й політичної праці, вірніше, поперед воза (бо запряжені в нього!) йдуть все ті самі люди. Йдуть, поки по дорозі й попадають. Тому, що деякі з них старі, вони вважають молодших себе молодими. Тому, що приплив молодих сил (юнаків і юначок) майже не існує, старі звикають до молодших себе так, як у родині старі батьки звикають уже й немолодих дітей вважати дітлахами. І виходить у нашій громадсько-політичній праці таке: ми не відчували б у ній такої втрати, коли б померло десять юнаків, так, як тоді, коли відходить одна стара людина...

Тому й мій приятель вимагає активности від людини, якій минуло 69 років. А та людина робить справді за десятьох молодих: вчить дітей у школі, належить до кількох організацій, робить доповіді, відвідує всякі збори й наради, пише статті до часописів, веде широке листування, читає в кожну вільну годину, виконує ряд важливих обов'язків у громадському й політичному житті...

Побажання йому більшої активности має одну мету: покласти йому на плечі ще якийсь обов'язок!..

Очевидно, що краще бути старим і бути всюди потрібним (або корисним), ніж бути молодим і ні на що нікому не потрібним. Є й такі молоді люди, і, мені здається, що на еміґрації їх виростає досить немало.

Нещодавно я був на забаві (безконечні танці, як звичайно), влаштованій сестрицтвом однієї церкви. Набилося людей, як жидів на ярмарок. Молоді — немов хто з хмари натрусив. Танцювали, звичайно, як усюди — як хто вмів і як хотів. За моїм столом сидів юнак, який тиждень тому, як приїхав із Польщі — українець із прикордонної смуги. Виріс в українському оточенні, говорив доброю мовою, взагалі молодий українець «звідти». Він дивився на тих, що танцюють, так, як я минулого року дивився на зфільмованих Я. Кулиничем австралійських абориґенів, що збивали голими п'ятами кур'яву, крутячись в несамовитому танку. Висновок юнака: їсти тут є що, є в що одягтися, але немає культури.

Лишімо юнака думати, як він хоче, а самі гляньмо на ці юрби молоді й запитаймо самі себе: скільки з них стане громадсько-політичними діячами, і що вони робили б на Україні, коли б раптом туди потрапили? Ніхто не вимагає, щоб усі без винятку молоді хлопці й дівчата ставали активними членами політичних партій, поринали з головою в воду нашої безконечної громадської праці. Але, справді, коли подивишся, що на зборах нашого Товариства сприяння УНРаді наймолодші присутні — це ті, яким минуло 30 років, стає сумно. Як же воно піде далі? Чи буде нам зміна, чи будемо ми тягти воза, поки не попадаємо з ніг? Чи, може, сказати словами безсмертного Федька Гуски: «Ех, ти, зміна ти юриндова!..»

Я не покладаю великої надії на молодь, що об'єднується в СУМі. Це молодь, я думаю, з роздвоєною психікою. Вона, з одного боку, спостерігає життя оточення, підросте й братиме участь у виборах, буде сама мати якісь погляди на суспільний чи політичний устрій країни, в якій живе, зате в українських питаннях поза боготворінням покійного Степана Бандери не знатиме нічого. Ті, що їх навчають, самі сьогодні вже роздвоєні духово, а молодь розумніша за своїх учителів стає не з допомогою цих учителів. В СУМі, отож, так заб'ють дітям памороки, що пізніше лише здібніші з них можуть позбутися дурману, якого набралися від своїх недалеких, з роздвоєною душею навчателів.

Нам, демократам, тяжко підняти нашу молодь, цебто дітей тих людей, що навіть належать до різних демократичних політичних середовищ. Вся справа, мабуть, у тому, що ця молодь думає, має розум, і ми не знаходимо шляху, яким можна було б до цього розуму дістатися. Ми хочемо, щоб молодь думала по-нашому, а вона думає інакше про багато справ, а про деякі не хоче думати, бож зацікавлення молоді завжди були інші, ніж зацікавлення їхніх батьків і дідів. Кожна дитина батьків, що не поділяють ідей тоталізму-бандерівщини, — це щось окреме, щось як окремий світ. І майже всі діти наших тоталістів — це копія з того самого зразка. Різниця між ними лише в тому, що одного звуть Іван, а іншого — Степан. Думають вони (якщо в стані думати) однаково, поводяться однаково, читають (якщо взагалі читають) те саме, гуртуються в організації характеру секти... З таких добре творити боївки, різні організації, де потребується лише послух і розум потрібний лише для найвищого керівника.

Це, я думаю, проблема. Попробуйте ви говорити з сином чи донькою (не охопленою якоюсь організацією) якогось демократа і сином чи донькою якогось бандерівця. Ви побачите колосальну різницю. Може, тому нам трудно в Австралії зорганізувати ОДУМ. В батьків, що звикли про багато речей думати вільно, вільно думають і діти. А молодь, що вільно думає, тяжче зорганізувати, ніж молодь, яка не думає взагалі або привчена змалку за прикладом батьків слухатися наказу «згори», і мовчки виконувати його, не думаючи про зміст наказу.

Але все — це існуючий стан. А який вихід з нього?

Зміна нам потрібна. Потрібно не багато, але принаймні кілька десятків такої молоді, яка вже припрягалася б до нашого політичного воза. Молоді розумної, чесної, політично виробленої і демократично наставленої. Я думаю, що виховання такої молоді починається з родини. У шевця діти навчаються шевства, у письменника привчаються до книжок, у коваля — беруться за молотки й ковадла... Бувають, правда, винятки.

Тому, мені здається, коли ми говоримо про зміну, треба говорити передовсім із батьками. Нехай би якийсь із батьків, наших відомих політичних діячів, розповів, як він із свого сина чи доньки зробив активного політичного чи громадського діяча. Для цього, думаю, не жаль було б місця в часописі.

Вас. ОНУФРІЄНКО

полк. Коновальця, що взяли участь в дефіляді.

Ролю галичан в Трудовому Конґресі Л. Цегельський визначив надзвичайним впливом, без яких (галичан) це було б лише «хаотичним збіговищем» (стор. 282). Та все ж Л. Цегельський декількома рядками далі написав:

«Трудовий Конґрес таки дечого доконав і лишив позитивні сліди. Він довершив двох реальних, історичної ваги актів: 1) затвердив злуку земель у соборну українську державу, і 2) затвердив Директорію й дав їй повновласті правити Україною... реальне значення, було уділення повновластя Директорії. Цим робом Директорія стала дійсною владою України не лише фактично, але й правно».

Про дальшу діяльність цієї установи Л. Цегельський досить правдиво зазначив, що «Директорія покинула Україну в стані повної анархії та поїхала в Галичину чи на чужину відпочивати. Один Петлюра з-поміж них залишився на позиції і, як завжди вмів, так і продовжував зачате Директорією діло. Цілком природно, що повновластя Директорії, уділені їй Трудовим Конґресом, перейшли на нього. Це оцінив український нарід не так за його політику, як за оцю мужність і за характер оповив його пам'ять пошаною».

На стор. 286 автор після Трудового Конґресу і проголошення соборности відмітив:

«Галичани жили й думали по-своєму, а придніпрянці — по-своєму. Одні йшли своїми шляхами, а другі знову — своїми. В основі зі соборности і з єдности не лишилося нічого, крім всеукраїнського сантименту та словесних декларацій Української Національної Ради, Трудового Конґресу й із Софійської площі».

Особливу увагу Л. Цегельський присвятив евакуації галичан з Києва, кожному з яких подарували по мішкові цукру включно до автора, який був комендантом цього поїзду.

Книга написана легким фейлетоново-репортажним стилем, щоправда, з уживанням «сутоукраїнських» слів, як «квестія», тощо. Видана на доброму папері. В змісті не бракує фантастичних моментів, — за правдою автор не ганявся. Через увесь текст червоною ниткою проведено безкритичне соціялоїдство й обожнювання не тільки принципу гетьманату та монархізму, а зокрема гетьмана Павла Скоропадського. Книга вповні відповідає частому вислову небіжчика: «Слів мені ніколи не бракує, а за зміст я не дбаю!..»

В. ІВАНИС

„Бела Руденко — соловейко України"

Відомий італійський співак-тенор Тіто Шіпа так правдиво оцінив нашу землячку з сучасної України, молоду, 27-річну, українську співачку (колоратурне сопрано) Белу Руденко, — «Соловейко України».

Бела Руденко перший виступ дебютувала в березні ц. р. Лондонській телевізії. Англійська преса на виступи нашої співачки писала захоплюючі рецензії. А на адресу дирекції Лондонської телевізії надійшло багато листів з проханням знову запросити згадану співачку виступити перед глядачами-слухачами. Отож англійська преса і журнал-програма брітанської телевізії за червень місяць сповістили про виступ української співачки Бели Руденко, та подали її фотознимку й коротеньку біографію.

11. 6. 1961 р. о 8-й год. вечора Бела Руденко в супроводі симфонічної оркестри співала українською мовою клясичну арію Травіяти, муз. Верді. Чи це не перша співачка в Лондоні співала в українській мові? Друга річ — «Соловейко» російською мовою, і перший виступ — клясичні арії італійською мовою.

Бела Руденко має високу мистецьку природну обдарованість. Це багатогранний брильянт українського народу. Вона захоплює віртуозними пасажами, треллю солов'їного співу. Молода артистка має прекрасну зовнішність, молодечий темперамент і велику мистецьку, широку простоту артистичної елеґантности з европейським клясичним смаком.

Цій молодій українській співачці — Б. Руденко стелиться шлях до світової слави. Перед виступами в Лондоні Бела Руденко співала в Італії, — в італійській опері. Отакі невідомі нам наші молоді таланти соловейками прилітають з України в Европу та роблять велику популярність нашій нації.

Виступаючи на підмостках Лондонського театру, наша землячка своїм художнім виконанням в українській мові арії з клясичної опери «Травіята» так зворушила холодних консервативних англійців, що бурхливі оплески спонтанно перейшли в овацію і заля довго в захопленні віддавала належну шану українському соловейкові.

На еміґрації деякі наші співаки уникають співати перед чужинцями українською мовою. Навіть прізвища свої міняють на чужинецькі. Це є сучасні Барильченки з комедії «Суєта», які цураються своїх батьків, нації і прізвищ.

А лондонська «Українська думка», як і завжди в таких випадках, «патріотично» не згадала жодним словом про співачку Белу Руденко. Навіть не повідомила українське громадянство на терені Англії про її виступ в телевізії. А дуже шкода, що багато українців пропустили гарну нагоду послухати свіжий подих рідної землі, той запашний український чебрець — українського соловейка.

Ф. ЗІНЧЕНКО

P. S. В цей саме час у «Шляху перемоги» ч. 26(383(за 25. 6. 1961 р. появився «Голос читача» під наголовком «Хто вона така?». Автор листа до співачки Бели Руденко О. Янущак (з Англії), видно, надзвичайно несерйозно поставився до тих вимог, що він їх поставив українській співачці. Ми розуміємо, що О. Янущак мав мало інформацій відносно співачки. Але що редакція «ШП» і середовище, яке «особливо добре поінформоване, що саме робиться по той бік залізної заслони» помістили такий образливий для співачки лист, — більше ніж дивно.

Ред. «УВ»

В Канаді Департамент славістики Оттавського університету перевидав заходами проф. Костянтина **Біди** перший «Кобзар» Шевченка з 1840 року. На території Канади зберігається лише один примірник оригіналу першого «Кобзаря», перевезений з Праги до Канади родиною покійного проф. Олександра **Колесси.** Книжку перевидано фотодруком з нагоди 120-річчя з дня її появи й сторіччя з дня смерти її творця. Проф. Біда помістив у цьому ж виданні передмову українською та французькою мовами, де з'ясував історичну вагу першого «Кобзаря» Шевченка та подав характеристику його правопису.

Вісті з Монтреалу

ВІДЗНАЧЕННЯ 35 РІЧНИЦІ ТРАГІЧНОЇ СМЕРТИ С. ПЕТЛЮРИ

Національно-демократичні організації: в Монтреалі — Т-во сприяння УНРаді, відділ СУЖЕРО, ТУС, 1-ша станиця СБУВ, відділ СУЖЕРО м. Лашін та православні громади відзначили 35-у річницю трагічної смерти св. пам. Симона Петлюри — голови Директорії й Головного Отамана військ Української Народньої Республіки — в суботу 27. травня в залі Українського православного собору св. Софії. Отці православних церков: о. митр. В. **Слюзар**, о. І. **Стус**, о. прот. Е. **Чижів**, о. прот. К. **Квасницький** та о. С. **Цетухін**, перед жалібними сходинами відслужили соборну вечірню та панахиду по св. пам. С. Петлюрі. О. прот. Е. Чижів в проповіді пригадав вірним про заслуги С. Петлюри перед Україною та етапи його боротьби й життя. Збірний чоловічий хор (трьох православних церков) під диригентством І. С. **Козачка** надавав глибокої врочистості відправам.

О 7.30 год. вечора жалібні збори відкрив голова Т-ва сприяння УНРаді К. **Роговський**. Діти рідних шкіл продеклямували наступні вірші: Р. **Береза** продеклямував вірш Б. Лисянського «Україні»; А. **Гайчук** — вірш М. Щербака «Симон Петлюра»; А. **Маліцький** — вірш О. Олеся «Ми не кинемо». Реферат виголосив полк. С. В. **Вальдштайн**.

У другій частині святочної програми виступив збірний чоловічий хор під диригуванням І. С. Козачка та прекрасно проспівав три пісні: «Коли ви вмирали», «Чуєш, брате мій» та «Гей, гук, мати, гук». Між інтервалами пісень учениці рідних шкіл продеклямували два вірші: О. **Білоцерківська** — вірш М. Ситника «25 травня 1926 року» та Л. **Михайловська** — вірш О. Костюка «Лицареві». Кожна точка програми була добре виконана.

Дохід з святочної академії призначено на будову храму св. Симона в Парижі. Академію закінчено співом українського національного гимну.

25-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ 1-Ї СТАНИЦІ СБУВ

29. і 30. квітня ц. р. Перша станиця Союзу Бувших Українських Вояків відсвяткувала 25-ліття свого існування. В суботу 29. квітня була відправлена панахида по померших побратимах генеральним капеляном СБУВ о. митр. В. Слюзарем, в асисті о. І. Стуса, в соборі св. Софії. А в неділю по службі Божій відправлено молебень за кращу долю українського народу. О год. 2.30 у залі УНО відбувся величавий святочний бенкет, який звеличали своєю присутністю гості з Торонто: ген.-хор. М. **Садовський** — голова Представництва ВО УНРади на Канаду, ген.-хор. О. **Кузмінський**, майор І. **Липовецький** — головний командант СБУВ, голова Собору св. Володимира сот. І. **Янішевський**, начальник головної управи пор. Д. **Сачківський**, перший заступник голови СБУВ ст. ляйтенант М. **Деркач** з дружиною та побратим **Довганюк** (останні два з Гамілтону).

Ювілейний бенкет відкрив полк. С. В. Вальдштайн — основоположник СБУВ і перший головний Командант Союзу на протязі 15-ти років.

З цілого світу надійшло 41 привітання від провідників еміґрації, на чолі з Президентом УНР в екзилі д-ром С. **Витвицьким**, і багатьох організацій.

Прекрасно опрацьований святочний реферат виголосив сот. В. **Мошинський** — голова станиці.

27. квітня 1936 р. 31 колишній вояк Армії Української Народньої Республіки створили СБУВ і 1-шу станицю в Монтреалі. На сьогодні СБУВ розрісся до 12-х станиць у Канаді. З історії розвитку СБУВ можна довідатися, що членська відзнака ч. 1. належала покійній дружині Головного Отамана Ользі Петлюрі. Членом Союзу є Архиєпископ **Мстислав** — колишній поручник української Армії та інші визначні особистості. 25 років тому, під кінець основуючих зборів, о. капелян В. Слюзар висловив жмут думок про напрямні праці СБУВ:

— Сьогоднішні наші збори почали писати сторінку нашої історії в Канаді і ми мусимо бути свідомі того, що сьогодні беремо обов'язок невпинної праці і ту працю, яку ми сьогодні розпочали, могли б закінчити на своїх землях. Думка, що виплила з певних причин, заставила нас організуватися. Ми маємо працювати лише для добра українського народу. Нашим завданням є — непохитно стояти за нашу справу, до якої кликала нас найвища влада України, — боронити нашу рідну землю, і коли прийде слушний час, то стати з рушницею в руках.

А через 25 років, в день ювілею, голова станиці сот. В. Мошинський почав продовження праці 1-ї станиці ось такими словами:

— Любов до Батьківщини примусила кинутись у боротьбу за волю і долю України 44 роки тому. Любов до Батьківщини примусила 25 років тому організуватися колишнім воякам в Союз. Любов до Батьківщини примушує продовжувати гордо нести свій прапор і бути вірними великій ідеї визволення поневоленої Батьківщини. І ми мусимо бути завжди готовими до великого чину — боротьби за соборну й незалежну Україну.

Цей дійсно святочний бенкет по-діловому переведений побратимом Я. **Рецчуком**. А по бенкеті відбулися вечорниці «Червона калина» з танцями.

ВУЛИЦЯ ІМЕНІ Т. ШЕВЧЕНКА В М. ЛЯСАЛЬ

ЛяСаль — це околичне місто Монтреалу. Довгою південною стороною прилягає до найбільшої канадійської ріки Св. Лаврентія. А з інших сторін межує з містами: Лашін, Вілле Сант П'єр, Монтреал Вест, Монтреал та Вердан. Над річкою Св. Лаврентія надбережний шлях — ЛяСаль бульвар. Паралельна вулиця ЛяСаль бульварові мала назву Дес Репідес (пороги), що тепер переіменована на вулицю Шевченка. Вулиця Шевченка місцями дуже близько дотикається ріки (100 футів) та розташована в гарній дільниці міста, що забудовується модерними будинками.

Колишня назва вулиці «пороги» (і дійсно є пороги на річці Св. Лаврентія), а тепер Шевченко, та близькість великої ріки з порогами будуть все нагадувати українцям м. ЛяСаль про дніпрові пороги, і Дніпро на Батьківщині, і великого національного Пророка в новопридбаній Батьківщині-Канаді.

Переважне населення м. ЛяСаль, як і в цілій провінції Квебек, — французьке. Українців мешкає — близько 350 дорослих осіб. Українських церков, ні національних організацій в місті не має. Хто проявляє релігійно-національне життя, то належить до них в Монтреалі чи Лашін.

ЗАХОДИ В СПРАВІ НАЗВИ ВУЛИЦІ

Нижчепідписаний, як голова відділу СУЖЕРО в Лашін, а мешканець м. ЛяСаль (м. ЛяСаль і Лашін розмежовані Лашінським водним каналом), розпочав ще восени минулого року акцію в справі переіменування однієї з вулиць в ЛяСаль на ім'я Т. Шевченка в 100 роковини його смерти. В перебізі цієї праці 23. березня ц. р. було скликано нараду з українців м. ЛяСаль, та створено український комітет.

До управи комітету ввійшли: В. **Музика** — голова, **А. Білоцерківський** — секретар, М. **Карпінський**, В. **Сенькусь** та В. **Костик** — члени. Управа комітету продовжила розпочату працю збірки підписей на переіменування вулиці і 1. травня відвідала засідання міської управи з відповідними документами-проханням та з листами 300 підписів. Крім управи, документи підписали: о. К. Квасницький — настоятель української православної парафії св. Юрія в Лашін та о. д-р М. **Горошко** — священик української католицької парафії св. Духа в Монтреалі. Мейор міста д-р М. **Лашаріте** та члени міської управи ласкаво прийняли наш комітет та уважно вислухали наше прохання.

На цілий ряд поставлених запитів мейором і олдерменами про Т. Шевченка, дав широкі вияснення д-р о. М. Горошко.

Хочу тут згадати і про різну допомогу в цій праці колеґи Л. **Гусина**. Вся ця праця мала і деякі труднощі, але щире ставлення до українців мейора міста і членів міської управи дало одноголосну ухвалу про переіменування вулиці Дес Репідес на вулицю Шевченка.

В першочерневому числі міського часопису «Де Мессенжер» опубліковано ухвалу міської управи про переіменування вулиці та подано обширні дописи у французькій і англійській мовах про Т. Шевченка, як великого борця за свободу не тільки українського народу, а всього людства. Ухвалу міської управи апробував міністер пошти. В день писання цього допису, мешканці вулиці Шевченко отримали пошту з новою назвою вулиці.

На закінчення цього допису, як ініціятор цієї справи, висловлюю щиру подяку всім працівникам у цій справі та зокрема Високошановному Мейорові і всім олдерменам, як щирим приятелям українців.

А. БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ

Плекання рідного мистецтва

В неділю 7. травня ц. р. в залі дому Української Православної Катедри св. Володимира в Торонто відбулася виставка української народньої ноші, показ вишивок і застосування їх у сучасних строях, та показ інших виробів мистецької самодіяльности. Ініціятиву, організаційні заходи і найбільше праці жертвувала на цю гарну ціль трудолюбива Ольга **Воробець**, віддана вчителька-виховниця в рідношкільній діяльності нашої Катедри. На виставці було розміщено понад сто експонатів, що їх виставили жінки, об'єднані в Союзі Українок православної громади Свято-Володимирської Катедри в Торонто.

Увагу глядачів особливо приваблювали експонати: «Дівчина з писанками», «Гуцульські музики й танцюристи», «Гуцульський краєвид» та інші незвичайно вміло гаптовані образи роботи Іванни **Петрівської**. Серед інших численних експонатів також вирізнялися вишивки та інші по-мистецькому виконані прикраси хатнього устаткування, власницями яких є: Пульхерія **Мощук**, Ярослава **Охітва**, Розалія **Романко**, Ірена **Ґудзовська**, Калина **Сакалюк**, Ольга **Приходько**, Марія **Чорномаз**, пані **Деренюк** та інші.

Крім виставки експонатів, головну частину цієї імпрези виповнила «жива» програма виставки, в якій узяли участь маленькі й дорослі моделістки — понад 30 осіб. На спеціяльному помості і посередині залі між глядачами, моделістки демонстрували моделі вишивок у застосуванні їх до модерного сучасного одягу. Окремо були продемонстровані взірцеві народні строї з таких областей України: Полтавщини, Київщини, Буковини, Лемківщини, Гуцульщини і Бойківщини.

У старанно підготовленій програмі була також концертова частина з музичними і танковими виступами дітей віком від 7 до 12 років. Тарасик **Шиповик** дуже гарно танцював танець «Чумак». Скрипкові сольо з помітним чуттям і доброю вмілістю виконали брати Івась і Михась **Желізко** при фортепіяновому акомпаньяменті їхньої матері Іванни **Желізко**. Гурток маленьких танцюристів (під керівництвом учителя танців Миколи **Воробця**) дуже вдало виконав гуртовий танець-хоровід «Женці» і тим справив на глядачів приємне враження. Танцюристам акомпаньювала Теодора **Олійник**.

В міжчасі добр. Немидора **Фотій** коротенькою, але вельми змістовною промовою звернула увагу присутніх на особливе значення жертвенної вчительської й виховної праці у рідношкільній діяльності нашої громади, і просила батьків присвячувати ще більше уваги потребам виховання й співпраці з учителями на користь майбутніх поколінь.

Після закінчення програми, зібрані учасники виставки довільними гутірками, в дружній атмосфері провели решту часу біля старанно приготовленого буфету з чаєм...

У приготуваннях цієї імпрези, що її відвідали понад 250 осіб, Ользі Воробець багато помагали: Катря **Майнер**, Анастасія **Пасерб**, Софія **Іваницька** і панна Клавдія **Коропецька**.

З особливою приємністю треба відзначити, що більшість організаторок, виконавців та учасників цієї виставки — це другого і третього покоління уродженці Канади. Це їхні батьки-патріоти виплекали в них любов до всього гарного, рідного. Цю любов до рідних культурно-творчих надбань нашого народу вони й надалі плекають та передають її своїм дітям.

Оця гарно зорганізована імпреза якраз і свідчить про оту любов до плекання рідного мистецтва.

Надія ДУБИЛКО

Філядельфія промовляє...

В суботу 15. 4. ц. р. у Філядельфії (США) для ветеранів ОбВУА, після вступного слова голови філії д-ра **Рибака**, було виголошено доповіді: проф. Володимир **Дорошенко** про «Союз Визволення України» — його склад, ідеологію та національну місію у Відні в 1914-1918 рр.; о. К. **Даниленко-Данилевський** про «Фрайштадтську республіку».

В суботу 29. 4. ц. р. відбулися доповіді на тему: »Національно-культурна і політична праця «Союзу Визволення України» у Фрайштадтському таборі« о. К. Даниленко-Данилевського та «Формування Сірої Дивізії в таборі й її дії у визвольній боротьбі на Україні» — інж. Павла **Дубрівного**. Ці доповіді відбулися, після вступу голови Товариства прихильників Державного Центру УНР Пафнутія **Чуприна**, для членів республіки.

«Фрайштадтська Республіка» — це не записана сторінка з книги буття культурно-національно-політичного відродження українського народу в роках 1914-1918.

«Союз Визволення України» — це твориво інтеліґенції наддніпрянської еміґрації, що за допомогою провідної еліти галицьких патріотів набрав всеукраїнського значення. Союз Визволення України ставив своїм основним постулятом: на руїнах царської імперії збудувати українську самостійну державу «без хлопа і пана».

«Союз Визволення України» під час першої світової війни провадив свою працю в трьох напрямках:

1. Агітаційно-інформаційному, що інформував світ про Україну своїми виданнями в 12-х европейських мовах.

2. Репрезентаційно-консультативному, що мав своїх делеґатів в усіх країнах Центральної Европи, як воюючих так і невтральних.

3. Внутрішньому національно-творчому фронті організацію національних таборів із полонених вояків-українців та формування українського війська.

«Фрайштадтська республіка», — це культурно-національно-політичне огнище, твориво полонених вояків-українців з Наддніпрянщини, що діяли в чотирьох таборах Австро-Німеччини, та провадили свою роботу в ділянках: культурно-національній, репрезентаційно-мистецькій, політично-економічній, військово-стратегічній та державнотворчій. «Фрайштадтська республіка» з етнографічного позему своїх земляків за чотири роки створила стотисячні кадри національно-свідомих і політично зрілих українців у всіх профілях запотреб Української Народньої Республіки, аж до формацій національного війська дивізій «Сірожупанників» і «Синьожупанників».

В обох інституціях, де були переведені виклади, відбулася конструктивно-творча дискусія, в якій узяли участь: д-р Рибак, проф. **Струк**, С. **Богославець**, інж. **Євсевський**, Ф. **Корсун**, Вал. **Левицький**, П. **Лимаренко** та інші, що ствердили:

1. Обидві доповіді були цікаві, змістовні і цінні.

2. Обидві доповіді мають історичне і національно-виховавче значення.

3. Що книжка «Фрайштадтська республіка» — це є пропущена сторінка з національно-визвольної боротьби ще до революційного часу, а саме:

а) «Фрайштадтська республіка» постала за три роки раніше перед революцією в Україні 1917 р.;

б) Українські школи на Волині і Підляшші теж постали за три роки раніше, як у всій Україні;

в) Українські дивізії національного війська «Сірожупанники» і «Синьожупанники» постали за два роки раніше до формування військ УНРеспубліки.

4. Треба цю сторінку «Фрайштадтська республіка» занести до великої книги буття українського народу, що лягла в основу розбудови Української Народньої Республіки, як здобуток і твориво нашої соборної землі.

Павло ЛИМАРЕНКО

Складайте на Пресовий фонд „УВ"!

ЦЕ і ТЕ

З бльокнота спостережника

Лондон, п'ятниця 23. червня

Як немилосердно швидко летить час! Вчора, 22. червня, сповнилося рівно 20 років від початку німецько-совєтської війни. Нагода для романтичних спогадів — хто де тоді був, скільки років мав, в який бік завернулося життя, в яку дивізію потрапив, на який фронт його спрямували і т. д.

Але, на щастя, немає коли ліризувати. Тим більше, що історія війни збагачується новими відкриттями. Відзначаючи цю круглу річницю, майже вся совєтська преса далі забиває цвяхи в труну Сталіна. «Комсомольская правда», «Красная звезда», «Правда» та інші газети й журнали пишуть про головотяпство «мудрого», а до його імени завзято дочіплюють прізвище маршалів Жукова і Тимошенка. Інтенція ясна — здеґрадувати двох військовиків, які осмілилися стати на прю з новим сонцем, М. Хрущовим.

Та в зводжені персональних порахунків Хрущов кидає цікаві факти з минулого. Довідуємося, що останній потяг з СССР в керунку Німеччини, з бензиною й пшеницею, переїхав кордон вечером 21. червня, тобто за шість годин перед німецькою атакою. Але потяг з Німеччини до СССР, з індустрійним устаткуванням, в означений час на совєтську територію не прибув. Довідуємося також, що совєтські прикордонні залоги дістали в ніч під 22. червня вихідний день, вперше за кільканадцять місяців. І все це на наказ згори, з Москви, яку про підозріле нагромадження німцями людей і матеріялів інформовано щогодини. Про атаку наступного дня також повідомили кілька німецьких перебіжчиків, але ніяких заходів не було вжито. Хто зна, можливо, що тих перебіжчиків негайно ж постріляно за намір спровокувати тертя між «великими дружніми державами»? В царстві російських комуністів такий спосіб дуже популярний.

Одним словом, довідуємося сьогодні з офіційних джерел про все те, про що ми знали 20 років тому. Лише тоді, в умовинах «незрівнянної свободи й щастя», за один прилюдний натяк на таке головотяпство, людину чекала «стінка». Сьогодні ж — це патріотизм найвищого ступеня. Виходить, що найбільш кметливий совєтський громадянин сьогодні потайки нотує всі видимі й невидимі погріхи Микити Сергійовича, щоб завтра, у відомій атмосфері його наступника, знімати ордени за детальне розвінчування покійного Хрущова. Ось, власне, чим характерні оці зиґзаґи в совєтській історіософії.

*

В тижневику «Таблет», що є органом англійської католицької (естетичної) думки, появилася цікава стаття Оберона **Герберта.** Автор пише про свої враження з недавньої поїздки до Канади, фактично, про свої враження із зустрічей з канадійськими українцями. Як на наші журналістичні стандарти, стаття є короткою. Але написано її дуже фахово, через що неознайомлений читач дістає майже вичерпуючу довідку про історію поселення українців в Канаді, про причини їхньої еміґрації з Російської й Австро-Угорської імперій, про їхню прив'язанність до своїх традицій, особливо до релігії, про їхню безпорадність у перших роках осідку в Канаді, про їхнє поступове відродження, про культурний і політичний зріст, в результаті чого канадійське українство виховало досить інтеліґенції і зайняло, відповідно до своєї кількости, належне місце в політичній і суспільній структурі Канади. Із статті дізнаємося про українських посадників міст, про депутатів провінційних парляментів, про федеральних послів, про сенаторів і про міністрів. Після прочитання статті читач має ясний погляд на те, що було (кілька тисяч неграмотних селян) і на те, що є (високоцивілізований складник молодої країни). Загальне враження — дуже позитивне для нас, як нації. Цією статтею п. Герберт зробив чудовий внесок до нашої зовнішньої інформації.

*

Нечувано й непередбачено: фльотилія совєтських підводних човнів залишила свою базу в Албанії й евакуювалася до Балтики. Між Москвою й Тіраною постало серйозне напруження. Енвер **Ходжа,** албанський правитель, ніби випрягся з московської шлеї і шукає нових протекторів. Цей саморобний бог теперішньої Албанії потиху вистріляв в своєму почоті всіх московських прихильників, при тому обвинувативши їх у запроданстві американцям. (Що то комуністична діялектика!) Створив нове ЦК, членами якого обрав свою жінку й 15 шваґрів і, ніби, взагалі, висякався на марксизм-ленінізм. Зрештою, цього вчення він ніколи до серця не брав, а якщо й користувався гаслами, то лише тому, що вони взірцево оправдовували його середньовічний терор. Головне ж, що в Москві давно знали про «комуністичні вартості» Ходжі, проте потурали йому і навіть заохочували до численних розправ з його уявними й справжніми опонентами. Та це й не дивина. Кремль підтримає навіть бандита з великого шляху, знаючи, що він вбиває не заради «справи», а просто з вродженої садистичної спраги, але при умові, що цей бандит визнає зверхність Москви. Отже, все було гаразд, котилися голови, текла кров, м'ясорубка крутилася і Ходжа послушно правив Албанією. Та ба... Раптом покотилися голови тих, що були вірніші Кремлеві, ніж сам Ходжа. Тут уже наявне звихнення з курсу марксизму-ленінізму. Тут уже причини до сварки. Наразі ми є свідками прелюдії до сварки. Сама сварка, здається, потоне в шумі берлінської кризи.

*

Останній місяць був дуже багатий на втечі з СССР. Окрім капітана **Стіжка,** політичного захисту на Заході попросили інж. **Лісинський** (Англія), танцюрист **Нуреєв** (Франція) та панство **Овсянникові** (Англія).

Певну відразу в мене викликали Овсянникові. Залишившись в Англії, вони сказали, що жили в СССР дуже добре, «завжди мали чудові квартири і багато грошей». Вірю. Бо п. Овсянников на протязі 28 років працював «великим директором» і життєвих недостач зазнав лише в 1933 році. Його дружина — англійка, з якою він одружився в 1932 році в Шеффілді, коли відбував там інженерну практику. Факт, що він з таким «родинним обтяженням» не зазнав ніяких переслідувань, а тепер ще й добився спільного з дружиною виїзду закордон, радше вказує, що з ним щось «не чисто».

Там жив добре, і тут житиме добре. Бо його життєпис, за великі гроші вже закупила газета «Дейлі Телеґраф». Найогиднішим є те, що він не посоромився сказати «ми мали все, але рішили дожити останні роки в абсолютному спокої». Я певний, що саме на отаких «ідейних» стовпах і тримається совєтська імперія. Я взяв «ідейні» в лапки не тому, що вони безідейні, а тому, що їхня ідейність полягає в організованні для себе вигідного життя, чи то вдома, чи закордоном. Б-р-р!

О. КЕЙ

P. S. В попередньому числі «УВ» «З бльокнота спостережника» пішов без підпису через недогляд редакції. Шановного п. О. КЕЯ і наших читачів просимо дарувати нам цю помилку.

Ред. «УВ»

Посмертна згадка

Недалеко від Києва, в селі Луки, під похилою стріхою української хатини, проводжала мати свого сина.

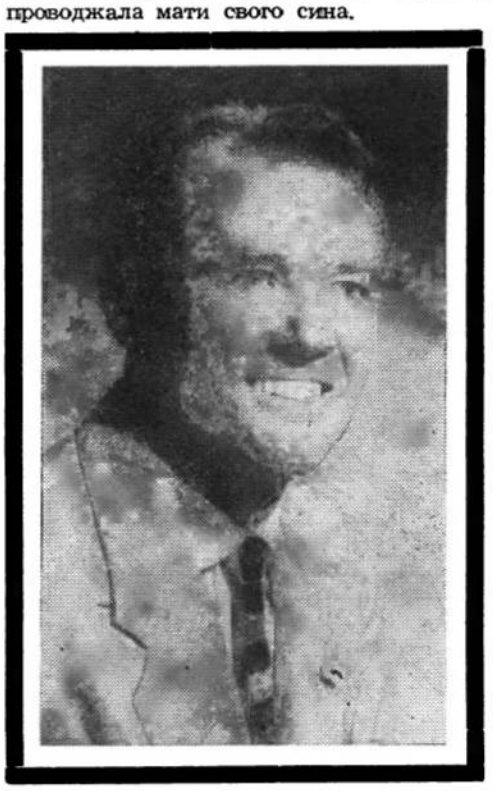

Високий Петро нахилився поцілувати маму і, як завжди, усміхнувся, показуючи густі, рівні зуби, тихо промовив:

— Я вернуся!

Заболіло чуле серце матері. Тільки материнське серце так відчуває. Заплакала. Не перший раз потекли материнські сльози.

Не вернувся.

В далекій Америці 24. березня 1961 р. смерть зупинила його життя. Коротке життя, — лише 37 років, але повне тривог і тяжких змагань. Доля його була зрадлива, неласкава.

Студенти Колорадського університету, де вчився

Петро РУБАН

на останньому семестрі архітектурного факультету, перевезли тіло його з Донверу до Чікаґо. Вірні його товариші: М. **Вельев,** М. **Токар,** дружина Петра **Надя,** кума **Іра** і багато інших добрих людей, гідно поховали останки улюбленого Петра.

Як на диво: п'ятниця — теплий погожий день в Чікаґо; субота — день похорону, — великий сніг, різкий вітер і хуртовина. А на цвинтарі тихо, тихо стало і сонечко заглянуло в засмучені лиця проводжаючих, наче хотіло сказати, що тернисте життя Покійного було між нами, а вічний спочинок буде лагідний, як той промінь сонця.

Спи, Друже, спокійно.

М. ВОЙТЮК

Пам'яті проф. Миколи М. Василіва

19. 3. 1961 р., по довгій і тяжкій хворобі відійшов від нас сл. п. проф. Микола Миколович Василів.

Проф. М. Василів народився 22. червня 1901 р. в м. Ходорків, Київської області, в родині відомого українського діяча, етнографа і мецената українського руху Миколи Василіва.

В 1922 р. сл. п. професор закінчив економічний факультет у Києві. В роках 1922-1930 він був аспірантом при катедрі академіка К. Воблого. Після того, до року 1941 працював старшим науковим співробітником та вченим секретарем Київського науково-дослідного інституту харчової промисловости та доцентом по катедрі економіки промисловости в цьому ж інституті.

По приході німців в Київ проф. Василів відразу приступає до наукової праці, і 1941-1943 рр. працює як науковий співробітник дослідного інституту краєзнавства в Києві.

Після другої світової війни проф. Василів відразу включається в наукову працю, і вже в 1945 р., зараз по відновленні діяльности Українського Вільного Університету, вступає в ряди наукових співробітників цієї школи. В 1947 р. він стає звичайним професором і продеканом на факультеті права і суспільно-економічних наук.

В 1955 р. проф. Василіва обрано ректором УВУ, а смерть його застала на становищі проректора.

В особі сл. п. проф. М. Василіва Український Вільний Університет та українська наука втратила висококваліфіковану наукову силу з області національної економії. Учень академіка К. Воблого, він мав за собою добру школу наукової підготовки під проводом цього відомого українського економіста. Знання чужих мов дозволило сл. п. професорові широко поповнити свою освіту, ознайомленням з найвидатнішими творами світової економічної науки. Все це зробило нашого вченого спеціялістом з широким науковим діяпазоном.

В Українському Вільному Університеті Микола Василів виявив себе прекрасним лектором, порадником та другом молоді. Його виклади студенти слухали з великим захопленням.

До війни Микола Василів написав ряд наукових праць, але більшість із них, зважаючи на тодішні умови, за яких доводилося йому працювати, була присвячена не так теоретичним проблемам політичної економії, як соціяльним темам з економіки промисловости. До останніх передвоєнних праць належали: «Принципи географічного розміщення харчової промисловости», «Історія плодо-овочевої промисловости», «Розвиток молочарської справи на Україні» та велика кількість інших. З теоретичних праць в галузі політичної економії в першу чергу треба відмітити габілітаційну роботу: «Австрійська теорія цінности», «Історія кооперації Франції», тощо.

В Українському Вільному Університеті проф. Василів, крім викладів, брав участь у міжнародніх наукових конференціях та помістив ряд наукових статтей у видавництвах УВУ. І так, в наукових збірниках УВУ (т. V)«Розрив і поновлення світових господарських зв'язків», (т. VI) «Методологія визначення оптимального розміру підприємства хорчової промисловости СССР». У збірнику, виданому французькою мовою, зі спільної наукової конференції університетів Лювену та УВУ була вміщена його праця — «Les Forces Economiques de l'Ukraine et le niveau de sa population.»

Останньою працею професора є рецензія на книжку «Політична економія» — видана в СССР, під заголовком: «Чи може існувати за колективного господарства наука політичної економії», поміщена в «Наукових записках УВУ» ч. 3.

Крім участи в УВУ, проф. Василів був дійсним членом УВАН, НТШ, членом Асоціяції незалежних науковців по дослідженню СССР, членом Дослідного інституту по вивченню СССР та співпрацівником «Енциклопедії українознавства» — видання НТШ.

В особі сл. п. проф. М. Василіва Український Вільний Університет в Мюнхені втратив не тільки визначного науковця, але, передусім, щирого приятеля всього професорського складу нашої високої школи, та наукового порадника студіюючої молоді.

Поховано проф. Миклу Василіва в Оберамерґау, де останні роки він проживав разом зі своєю дружиною, і працював довгі роки в американській академії для старшин та вищих дипломатичних урядовців.

В. Д.

18. 6. 1961 р. несподівано помер обербюрґермайстер м. Новий Ульм **Тассільо Ґріммайс.** Покійний був щирим прихильником українців. Обербюрґермайстер Т. Ґріммайс дуже прихильно ставився до В-ва «УВ». З приводу смерти обербюрґермайстра м. Новий Ульм В-во «УВ» склало вінок на його могилі й вислало співчуття міській раді Нового Ульму, яка відповіла, за підписом бюрґермайстра **Рома,** писемно глибокою подякою.

Надіслані видання

«Листи до приятелів», редаґує М. Шлемкевич, В-во «Ключі», Нью-Йорк-Торонто, рік VIII, чч. 1(83), 2(84), 3(85), 4(86), 5(87), 6(88), 7-8(89-90), 9(91), 10(92), 11(93) і 12(94), січень, лютий, березень, квітень, травень, червень, липень-серпень, вересень, жовтень, листопад і грудень 1960 року.

»Календар-альманах «Українського голосу» на 1961 рік«, В-во «Тризуб», Вінніпеґ, Канада.

«Ювілейна книга (1910-1960 рр.) Українського Робітничого Союзу», редактор д-р Матвій Стахів, В-во «Народна воля», Скрентон (США), 1960 р.

«Український огляд», чч. 3 і 4, березень-квітень і травень-серпень 1960 р.

«Промінь», видає Союз Українок Канади, чч. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8-9, 10 і 11, лютий, березень, квітень, травень, червень, липень, серпень-вересень, жовтень, листопад 1960 р.

Українські Вісті

Тижневик політики, культури і громадського життя

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

Адреса редакції й адміністрації „UKRAINSKI WISTI"

13b Neu-Ulm/Donau. Schließfach 32

Місячна передплата «УВ» в Німеччині, включно з пересилкою, коштує 3.50 нм.